

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИН КОММУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ НЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1955
ОКТАБРЬ
26
СРЕДА
№ 215 (2409)
Өртөө 20 коп.

Коммунизмни тургузары дээш демиселге совет улустун улуг хей-аът кийрикчи болгаш удуртукчу күжү—Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязы делгерезин!

(Октябрьның социалисттик Улуг революциязының 38 чыл оюнга СЭКП ТК-ның Кыйгырыгыларындан).

Октябрьның социалисттик Улуг революциязының 38 чыл оюнга СЭКП ТК-НЫҢ КЫЙГЫРЫГЛАРЫ

1. Октябрьның социалисттик Улуг революциязының 38 чыл ою делгерезин!

2. Бүгү чурттарның ажылчы чоннары! Бир эвес улустар тайбын камгалаарының херээн боттарының холдунга алып болгаш ону эчизинге чедир камгалаар болза, тайбын камгалатынган болгаш быжыглатынган турар! Тайбын дээш демиселге улустарның чангыс эвин быжыглар!

3. Тайбын дээш, демократия дээш, социализм дээш демисежил турар бүгү улустарга акы-дунманың байыры!

4. Бүгү чурттарда тайбын дээш демиселчилер! Чаа дайынның кыпсыкчыларына удур тайбын камгалакчыларының күчүлүг фронтузун сырый каттыштырыңар, аңаа улам-на калбак улус массалары кириштиринер, тайбынның дайыннарының чимченишкенин хемаарыштыр серемчилелдиг болуңар! Улустар аразында тайбын болгаш тайбын кады-ажылдажылга дээш демиселдин тугун бедик тудуңар!

5. Бүгү чурттарның ажылчы чоннары! Чепсектеги нишкенини кызырарын чедип алыңар! Массалыг ууткаашкыны атомунг, водородтуг болгаш өске-даа чепсэн хоругдаарын негесер! Атомунг энергия — тайбынның болгаш кижизерелгениң депшилгениң херээнге бараан болуң!

6. Европаның бүгү улустарына быжыг тайбын болгаш коллективтиг айыл чок чорук дээш!

7. Совет Эвилелиниң болгаш улус демократиязының чурттарының ажылчы чоннары! Тайбынның тилетирбес чөлөнгижи—социализм болгаш демократия лагериниң күчүзүн соксаал чок быжыглар, бистиди чурттарының улустарының аразында акы-дунма найыралды болгаш кады-ажылдажылганы хөгжүдүп, быжыглар!

8. Улус ажил-агыйның болгаш культураның улам ынайгы көдүрүшкүнү дээш, улус массаларының чаагай байдалын чайгылыш чок бедидер дээш, тайбын болгаш социализмни тургузар дээш эрешшүдүргү демисежил турар улус-демократтыг күрү-нелерин: Польшаның, Чехословакияның, Венгрияның, Болгарияның, Румынияның, Албанияның, Моол Арат Республикасының ажылчы чоннарына акы-дунманың байыры!

9. Улус ажил-агыйн хөгжүдүрүшкүн бирги беш чыл планын күүседир дээш, чуртту индустриализа-таар болгаш көдээ ажил-агыйга кооперастаашкын дээш, социализмни үндүзүшкүн тургузар дээш чедикшиңни демисежил турар улуг кыдат улуска акы-дунманың байыры! Делегейни күчүлүг күрү-нези — Кыдат Улус Республика делгерезин!

Бүгү делегейде тайбынның күчүлүг фактору — совет болгаш кыдат улустарының бузулбас найыралы болгаш кады-ажылдажылгазы делгереп, чектелип турзуң!

10. Корей Улус-Демократтыг Республиканың улус ажил-агыйн каттап тургузар болгаш улам ынай хөгжүдүр дээш, тайбын дээш, Кореяның демократтыг эгелерге национал каттыжышкыны дээш демисежил турар маадырлыг улuzuнга акы-дунманың байыры!

11. Вьетнамың Демократтыг Республиказының улус ажил-агыйн каттап тургузар дээш, тайбын дээш, Вьетнамың демократтыг эгелерге национал каттыжышкыны дээш демисежил турар маадырлыг улuzuнга акы-дунманың байыры!

12. Милитаризмге удур бодунун төрөөн чуртунун тайбын, демократтыг эгелерге каттыжышкыны дээш демисежил турар бүгү Германияның тайбынга ынакшылдыг күштерин чөлөнгижи—Герман Демократтыг Республика делгерезин!

Герман болгаш совет улустарының аразында найырал болгаш кады-ажылдажылга быжыгып, хөгжүп турзуң!

13. Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының улустарына байыр! Совет Эвилелиниң болгаш Югославияның улустарының аразында акы-дунма найырал болгаш кады-ажылдажылга быжыгып, чектелип турзуң!

14. Совет Эвилелиниң болгаш Финлянд Республиканың аразында улустарың дең эргезинге, бүзү-режил болгаш хүндүлөжил чоруунга үндүзүшкүн найырал болгаш кады-ажылдажылга быжыгып, чектелип турзуң!

15. Хамаарышпас болгаш демократтыг Австрияны каттап тургузар дугайында керээге совет улус байыр чедирип тур! Австрияның болгаш Совет Эвилелиниң улустарының найыралды харылаалары Европада быжыг тайбынның эрге-ажыктарына таарыштыр быжыгып, хөгжүп турзуң!

16. Улуг индий улуска байыр! Совет Эвилелиниң болгаш Индияның улустарының аразында найырал болгаш кады-ажылдажылга бүгү делегейде тайбынның чаагай чоруунга таарыштыр быжыгып, хөгжүп турзуң!

17. Колония болгаш хамаарылгалыг чурттарның империалисттик дарлалга удур боттарының хостал-газы болгаш национал хамаарышпас чорук дээш демисежил турар улустарына байыр!

18. Англияны, Американы Каттышкан Штаттарының болгаш Совет Эвилелиниң улустарының улустар аразының дүшкүрүлүг чоруктарын кошка-дыр дээш, күрүшкүлүг тайбын кожа-хелбээ до-гунаашкыны болгаш бүгү делегейге быжыг тай-бынны хандыр дээш боттарының демиселдинге найыралы болгаш кады-ажылдажылгазы делгерезин!

19. Тайбын дээш, герман милитаризмни каттап төртүшкүнүгүге удур, Европа коллективтиг айыл чок чорукту тургузар дээш демиселдинге Совет Эвилелиниң улустарының болгаш Францияның база Италияның улустарының аразында найыралы болгаш кады-ажылдажылгазы быжыгып турзуң!

20. Герман Федералдыг Республиканың реакция-ның күштеринге удур Европаның улустарының тай-бын болгаш айыл чок чорук дээш демисежил тур-рар ажылчы чоннарына байыр!

21. Милитаризмни каттап төртүшкүнүгүге удур, национал хамаарышпас чорук дээш, бодунун чурту-нун демократтыг хөгжүлдүзү дээш демисежил турар япон улуска байыр!

22. Совет Эвилелиниң тайбынга ынакшылдыг даштыкы политиказы — тайбын камгалаарының болгаш быжыгларының сыныш дивес политиказы, улустар аразында кады-ажылдажылганга база бүгү чурттар-биле экономиктиг болгаш культурулуг харылаалары хөгжүдүрүшкүн политиказы делгерезин!

23. Совет Армияның болгаш Флотун дайынчы-лары! Боттарының дайынчы болгаш политиктиг билдиргенини чүткүлдүг бедидер, боттарының дайынчы мергежилерин сайзырангайжыды-нар, эң чаа дайынчы техниканы болгаш амгы үениң чепсез шингээди алыңар!

Тилелгелерниң алдары-биле бүргетирген, бистиди Төрөөн чуртувустун тайбын болгаш айыл чок чорук камгалап турар эрес-маадырлыг Совет Чепсектиг Күштер делгерезин!

24. Совет Эвилелиниң ажылчы чоннары! Комму-нисттик партияны болгаш Совет чазакты долгандыр улам-на сырый каттыжаалыңар, бистиди бүгү күштер-ривисти болгаш чогаалдык энергияны комму-нисттик нитилелди тургузарының улуг херээнге мөөңүзүңер!

25. Эр, херээжен ажилчылар, эр, херээжен колхозчулар, совет интеллигенция! Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязының XX съездинге күш-ажылдыг бүдүрүшкүнү бедидер дээш, күрүне планнарың долдур болгаш ажыр күүседир дээш, улус ажил-агыйның чаа күчүлүг көдүрүшкүнү дээш демиселге күш-ажылы чаа-чаа чедикшиң-нерлиг төлөптег журажылыңар!

26. Совет тургузуңуң сыныш дивес үндүзин — ажылчың аңгының болгаш колхозчу тараачынарың эвилели ажылчың аңгының удуртулгазы-биле делгереп, быжыгып турзуң!

27. Бистиди хей националдыг социалисттик күрү-нелерни күжүнүң болгаш күчү-шудалың үнер дөзү — Совет Эвилелиниң улустарының акы-дунма найы-ралы делгереп, чектелип турзуң!

28. Совет Эвилелиниң ажылчы чоннары! Бүгү улус ажил-агыйн улам ынай көдүрүшкүн, улустун ма-териалдыг болгаш культурулуг чаагай байдалын бе-дидериниң, бистиди Төрөөн чуртувустун күчү-шудалың болгаш айыл чок чорук быжыгларының үн-дүзин—аар үлетпүрүн колдадыр хөгжүдүрүшкүн уг-ланган партияның болгаш чазактың политика-зын амдыралга чүткүлдүг боттандырыңар!

29. Социалисттик үлетпүрүнүң ажылдакчылары! Техниктиг депшилге дээш демисежилер, ада-чурттуг болгаш даштыкының эртемниң болгаш техниказы-ның чедикшиңнерин, бүдүрүшкүлүгү мурнакчы дүржүлганы бүдүрүшкүнүң негизиндеңер! Бүдүрүлгө чорудулгаларын механизастаарың болгаш авто-матчыдарың денелени бүгү хемчеглер-биле бе-дидер! Күш-ажылдыг бүдүрүшкүнүң чайгылыш чок бедидер дээш бүгү улустун социалисттик чарыжын калбартыңар!

Үлетпүрүнүң улам ынайгы күчүлүг көдүрүшкүнү хандыраалыңар!

30. Социалисттик үлетпүрүнүң ажылдакчылары! Бүдүрүлгө планың бүгү көргүзүлгө айы-биле че-дикшиңниң күүседир дээш демисежилер, бүдүрүл-гө бүрүзүңүң дең-дески ажылдаарың хандырыңар! Күш-ажылчы сагылга-чурумну бүгү хемчеглер-биле быжыглар! Продукцияның шынарын экижидиңер, бот-үнезин чингедиңер!

31. Хөмүр даш үлетпүрүнүң эр, херээжен ажил-чынары, инженерлери болгаш техниктери! Бүгү шахталарың бүдүрүлгө планнарың күүсеткен тур-гарын чедип алыңар, хөмүр даш казышкыны ор-ганизаастаарының мурнакчы аргаларын негизде-диңер, техниканы ажыгларын экижидиңер! Чаа шах-таларың болгаш разрезтериң дүрген тудуңар, олар-ның төлөвлөлдү күчүлүгү шингээди алыңар! Улус ажил-агыйның улам-на хей хөмүр дашты беричер!

32. Нефть үлетпүрүнүң ажылдакчылары! Суурга-ларың өрүмнөшкениң дүрген болурун бедиди-ңер, нефтиниң болгаш газың чаа черлериң дүрген ажыдыңар! Нефть тывар чер болгаш завод бүрүзү-ңе нефть тывыжының болгаш болбаазырадырың депшилгели аргаларын калбаа-биле ажыгларын хандырыңар! Чуртка улам-на хей бедик шынарлыг нефтини, газы болгаш нефть продуктуларын берээ-лиңер!

33. Совет энергетиктер! Электростанцияларга чаа күчүлүгү дүрген кириңер база электр четки-зин калбартыңар, оларны ажыгларын экижидиңер, одаар чүүлдерин чарыгдалын кудуладыңар! Мур-накчы техниканы калбаа-биле негиздедиңер!

34. Совет металлурттар! Металлургияның бол-гаш даг рудазының бүдүрүлгелерин күчүлүгү болгаш технологиязы сайзырангайжыдыңар! Бедик шынарлыг каннары, изиге шыдамкы экидир-гелери, өңүгү болгаш ховар металлдары, прокат-тың чаа камналгалыг хевирлери болгаш профи-лерин бүдүрүшкүнүң көдүрүшкүнүң! Улус ажил-агыйн улам-на хей шойну, калны, прокаты болгаш өңүгү металлдары берээлиңер!

35. Машина тудуунун бүдүрүлгелерин эр, хер-рээжен ажилчынары, инженерлери болгаш техник-тери! Машиналарын чаа хевирлериң дүрген тургу-зуңар, оларны бүдүрүшкүнүң бүгү хемчеглер-биле кал-бартыңар! Амгы үениң станоктарын, пресстерин, ав-

томобильдерин, тракторларын, комбайннырың бол-гаш өске-даа машиналарын бүдүрүп үндүрүшкүнүң кө-вүдүдиңер! Дериг-херекселдерни чаартыңар ханды-рыңар!

36. Электротехника болгаш радиотехника үлет-пүрүнүң эр, херээжен ажилчынары, инженерлери болгаш техниктери! Бедик шынарлыг дериг-херек-селдерниң, аппаратураның, приборларның болгаш өске-даа кылгыларның эң чаа хевирлериң бүдүр-үшкүнүң көдүрүшкүнүң!

37. Химия үлетпүрүнүң ажылдакчылары! Улус ажил-агыйның болгаш чонга минералдыг удобре-ниелерин болгаш өске-даа химиктиг продуктуларын бүдүрүшкүнүң көдүрүшкүнүң, ассортиментиниң калбар-тыңар!

38. Тудугчу эр, херээжен ажилчынары, инже-нерлер болгаш техниктер! Чаа үлетпүр бүдүрүлгө-лериң, совхозтарны, машина-трактор станцияларын, чурттага байжынарың, школаларың, эмнелгелериң, уругларның болгаш культураның албан черлериң дүрген тудуңар! Тудушкунуң индустриализация-зың бедидиңер! Чымп элтээр демир-бетон конструк-цияларын калбаа-биле негиздедиңер! Тудушкунуң шынарын бедидерин болгаш бот-үнезин чингедиңер чедип алыңар!

39. Тудуг материалдарының үлетпүрүнүң ажил-дакчылары! Цементини, чымп элтээр демир-бетон конструкцияларын, чаа тудуг материалдарын бүдү-рүшкүнүң көдүрүшкүнүң! Бистиди Төрөөн чуртувустун ту-дугларыңа бедик шынарлыг, улам-на хей чик үне-лиг тудуг материалдарын берээлиңер!

40. Ыяш, ыяш болбаазырадыр болгаш саазын үлетпүрүнүң эр, херээжен ажилчынары, инже-нерлери болгаш техниктери! Ыяшты белеткээрин бол-гаш сөөртүп үндүрүшкүнүң, саазының ажилдап кылы-рын көвүдедиңер! Күш-ажылдыг бүдүрүшкүнүң бе-дидиңер, бүдүрүлгени организаастаарың экижиди-ңер, механизмниң бүрүн ажыглар! Чуртка улам-на хей бедик шынарлыг ыяш материалдары, саазыны болгаш мебельди берээлиңер!

41. Калбак херегелд барааннарының үлетпүрүнүң эр, херээжен ажилчынары, инженерлери болгаш техниктери! Барааннарың бүдүрүшкүнүң болгаш ассор-тиментиниң калбартыңар, чиг-этти камналгалыг ажыглар! Эки болгаш чараш пестерин, эки хеп-терни, быжыг болгаш каас-чараш идиктериң база улустун херегелениң өске-даа барааннарың хей-ү-биле берээлиңер!

42. Аыш-чем барааннарының, эт болгаш сүт продуктуларының үлетпүрүнүң ажылдакчылары! Чепсизилге продуктуларын бүдүрүшкүнүң бүгү хемчег-лер-биле калбартыңар, оларны шынарын экижиди-ңер, бот-үнезин чингедиңер! Чонга чигирин, үс-ча-гы, этти, сүттү болгаш өске-даа продуктуларын хей-ү берээлиңер!

43. Балык үлетпүрүнүң ажылдакчылары! Балык-ты тудураарың болгаш ажилдап кылырың планы-ның күүселдезин чедип алыңар! Балык тывыжының флотун болгаш чепсектерин эки ажыглар! Балык ажылы хөгжүдүрүшкүнүң, продукцияның шынарын бе-дидиңер, бот-үнезин чингедиңер!

44. Эр, херээжен колхозчулар, МТС-терниң бол-гаш совхозтарның ажылдакчылары, көдээ ажил-агыйның тускай эртемчилери! Тарылга шөддериң калбартыңар, чер ажылының культураның бедиди-ңер, бедик дүжүттүр чедип алыңар! Кур болгаш куруккан черлериң улам ынай шингээди алыр дээш демисежилер! Чыл бүрүдө тарааның 10 миллиард пудтан эвээш эвес чылдазың чедип алылыңар!

45. Эр, херээжен колхозчулар, МТС-терниң бол-гаш совхозтарның ажылдакчылары! Тараа бүдүр-үшкүнүң көвүдедиңерин болгаш мал ажылыңа бы-жыг чем суурун тургузарың эң чугула үнер дөзү — кукуруза тарылгазың бүгү хемчеглер-биле кал-бартыңар, дүжүттүң бедидиңер!

46. Көдээ ажил-агыйның ажылдакчылары! Со-циалисттик көдээ ажил-агый бүдүрүлгениң бүгү адырларының күчүлүг көдүрүшкүнүң дээш демисе-жилер! Колхозтарда болгаш совхозтарда ажы-лаалды черлериң болгаш бар курдалыңары эки ажыглар! Чуртка улам-на хей тарааны, этти, сүттү, дүктү болгаш көдээ ажил-агыйның өске-даа продуктуларын берээлиңер!

47. Эр, херээжен колхозчулар, МТС-терниң бол-гаш совхозтарны эр, херээжен ажилчынары, кө-дээ ажил-агыйның тускай эртемчилери! Техниканы бүрүн ажыглар дээш, көдээ ажил-агыйның бүгү адырларыңа комплексилг механизацияны негиз-дедиңер дээш чүткүлдүг демисежилер!

48. Эр, херээжен колхозчулар! Күш-ажылдыг бүдүрүшкүнүң бедидиңер, күш-ажылчы сагылга-чу-румну быжыглар! Эртемниң болгаш мурнакчы дүржүлганың чедикшиңнерин өөрениңер, бүдүрүл-гө калбаа-биле негиздедиңер! Колхозтарның ни-ити ажил-агыйн улам ынай быжыгларын болгаш бүгү хемчеглер-биле хөгжүдүрүшкүнүң, колхозтарны орукталарың өстүрүшкүнүң болгаш колхозчуларын чаагай байдалын бедидерин хандыраалыңар!

49. Көдээ ажил-агыйның ажылдакчылары! Мал-дың продуктуларын дыка бедидерин болгаш баш са-ны көвүдедиңер чедип алыңар! Малды эки кышта-галдырың хандыраалыңар! Чуртка мал ажылының улам-на хей продуктуларын берээлиңер!

50. Эр, херээжен колхозчулар, МТС-тер болгаш совхозтар ажилдакчылары! Хөвөниң, лённу, чигир скёкказын болгаш техниктиг өске-даа культуларын, ногааларың болгаш картофельди бүдүрүшкүнүң калбартыңар! Ол культуларны дүжүттүң бе-дидерин чедип алыңар!

51. Машина-трактор станцияларының ажилдак-чылары! Көдээ ажил-агыйның бүгү культуларын-ның дүжүттүң болгаш мал ажылының продукту-

луун бедидер дээш, колхозтарның ниити ажы-агыйн хөгжүдүрүшкүнүң, көдээ ажил-агыйн продук-циязын дужаар талазы-биле колхозтарның куруне мурнуга хүлээлгелери өй-шаанда күүсетиниң дээш демисежилер! Тракторларын, комбайннырың болгаш өске-даа машиналарын бедик шынарлыг септээрин хандыраалыңар!

52. Совхозтар ажилдакчылары! Чер шөддериң эки ажыглар, шөддериң дүжүттүң болгаш мал ажылының продуктуларын бедидиңер! Совхозтарны боттарының мал чеминиң суурун тургузуңар! Бүдү-рүлгени организаастаарың болгаш техниканы ажы-лаарың экижидиңер, продукцияның бот-үнезин чин-гедиңер, совхоз бүрүзүңүң орукталыг ажылдаарың чедип алыңар! Бүгү совхозтарны үлетер-чижектиг бедик барааның бүдүрүлгелер болдураалыңар!

53. Чурт үлетпүрүнүң болгаш уст-тышын коопера-циязың ажилдакчылары! Улустун херегелд ба-рааннарың, ажил-агый херекселдин болгаш тудуг материалдарын бүдүрүшкүнүң көдүрүшкүнүң! Кылыглар-ның шынарын бедидиңер, бот-үнезин чингедиңер, чер-чериң чиг-эди эки ажыглар! Амдырал хан-дырыңазың бүдүрүлгелериниң четкизин калоар-тыңар, оларның ажылын экижидиңер!

54. Күрүне болгаш кооператив садының ажил-дакчылары! Лоораңга болгаш көдээ садыңы бүгү хемчеглер-биле калбартыңар, ажылчы чоннарың барааннарга херегелдерин долдур хандырыңар! Со-вет садының культуразың бедидиңер!

55. Демир орук транспортуң ажилдакчылары! Чүктүр үзүктөл чок сөөртүрүн хандырыңар! Пас-сажирлериң хандыраарың экижидиңер! Күчүлүг теп-ловозтарың, электровазтарың чүткүлдүг негизде-диңер, транспортка механизастаашкының болгаш ав-томатчыдалганың денелени бедидиңер! Кышкы бай-далдарда демир оруктарың чиге-тода ажылдаарың чедип алылыңар!

56. Далай болгаш хем флотунун ажилдакчылары! Чүктүр сөөртүрүн бүгү хемчеглер-биле көвүде-диңер, пассажирлериң хандыраарың экижидиңер! Чаа техниканы база флотту болгаш порттарың ажыглар-ының мурнакчы аргаларың дидими-биле негизде-диңер! 1960 чылдын суг оруунга флотун үлетерлиг белеткелди хандыраалыңар!

57. Автомобиль транспортуң болгаш чазалыг оруктарың ажилдакчылары! Чүктүр сөөртүрүн көвүдедиңер, пассажирлериң хандыраарың экижиди-ңер! Автомобильдерин бүдүрүшкүнүң ажыглар болгаш кывар-чүлдү камнаар дээш демисежилер! Оруктарың үлетерлиг байдалга тургузуңар, чаа оруктарың тудурын калбартыңар!

58. Харылаа ажилдакчылары! Харылааның чепсектерин соксаал чок хөгжүдүрүшкүнүң, сайзырангай-жыдыңар! Почтаның, телеграфтың, телефонун, ра-дионуң, телевидениниң эки ажыгларын чедип алыңар! Чонун хандыраарың экижидиңер!

59. Совет албан черлериң ажилдакчылары! Күрүне аппаратының ажылын сайзырангайжыды-ңар, бюрократизмни болгаш ажил чызыр чорукту дазылыңдан тура тыртыңар! Ажылчы чоннарың негелде-херегелдерин ээлдек болуңар! Күрүнең сагылга-чурумну быжыглар болгаш социалисттик хоойлуну шының сагыры дээш демисежилер! Кү-рүне аппаратың чингедиңерин болгаш оон массалар-биле харылааның улам ынай күштелдериң чедип алылыңар!

60. Эртем-шинчилелди албан черлериң бол-гаш дээди өөрдиге черлериң ажилдакчылары! Совет эртемниң бурунгаар шимчедиңер, бистиди чур-тувустун техниктиг депшилгениң эртемниң ролун бедидиңер! Эртем ажилыңа чепсектерге хамаары-штыр шүгүмчүлөди калбартыңар! Тускай эртемни-лериң белеткээрин экижидиңер!

61. Литератураның болгаш уран-чүлдүң ажил-дакчылары! Литератураның болгаш уран-чүлдүң бедик идеязы дээш демисежилер, боттарының чечен мергежилерин соксаал чокка сайзырангай-жыдыңар! Бистиди улуг улuzuвуска төлөптег чо-гаалдарың тургузуңар!

62. Улус чырыдышкынының ажилдакчылары! Уругларны өөрдериң болгаш кижизидиңиң шынарын бедидиңер, школаның политтехнизация-зы дээш демисежилер! Уругларны совет Төрөөн чуртка ынакшылдыг болгаш бердинишкениң, улустар аразында найыралдыг эзуунга кижизидиңер! Со-циалисттик нитилелдиң бүгү талазы-биле сайзыран-гай, культурулуг болгаш күш-ажылга ынакшылдыг хамаатыларын, коммунизмниң идепкейлиг тургузу-чуларың белеткениңер!

63. Медицина ажилдакчылары! Улустун кадык камгалатын экижидиңер, хөгжүдүрүшкүнүң, эмнелениң болгаш санитарияны албан черлериң ажилыңа культураны бедидиңер! Медицина эртемниң че-дикшиңнерин практикага негиздедиңер!

64. Совет профвилелери! Күш-ажылдыг бүдү-рүшкүнүң бедидер дээш улус ажил-агыйның пла-ннарың долдур болгаш ажыр күүседир дээш соци-алисттик чарышты улам-на калбартыңар! Бүдүрүлгө-ниң чаарткычыларың дүржүлганың негиздедиңер! Ажылчынарың болгаш албан-хаакчыларың ма-териалдыг чаагай байдалын болгаш культурулуг ден-елени улам ынай бедидер дугайында соксаал чок сагыш салыңар!

Коммунизмниң школазы — совет профвилелде-ри делгерезин!

65. Совет херээженер! Улус ажил-агыйның, эр-темниң болгаш культураның бүгү адырларыңа, со-вет улустун чаагай чорук болгаш аас-кежи дээш уругларны кижизидиңериң чаагай херээнге чаа-чаа чедикшиңнерин чедип алыңар!

Коммунизмниң идепкейлиг тургузуучулары — со-вет херээженер делгерезин!

(Төнчүзү 2-ги арында).

Октябрьның социалистик Улуг революциясының 38 чыл оюнга СЭКП ТК-НЫҢ КЫЙГЫРЫГЛАРЫ

(Төнчүзү).

66. Коммунизмни анык тургузуучуларынын мурнакчы отряды, совет аныктарнын организатору, Коммунисттик партиянын идепкейли дуздалакчызы болгаш кур күжү—Бүгү-эвилелдин Аныктарнын Ленинни Коммунисттик Эвилели дегерезин!

67. Оолдар болгаш кыстар, бистиң алдарлыг совет аныктарыбыз! Ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунунга, чурттуң бугу-ле хөй-ниити политиктиг амьдаралыгыга идепкейли кижирчиер! Мурнакчы эртемниң болгаш техниканың чедишкенирин чүткүлдүг өөрениңер, улестүр болгаш көдөз ажыл-агый будурлузунуң билиглерин шигээдиңер алгынар! Бистиң чуртувуска коммунизмни улуг хөрөөниң тийлелгези дээш демиселге туруштуг болгаш дидим болунар!

68. Пионерлер болгаш школячлар! Билиглерни шуругу болгаш чүткүлдүг шигээдиңер алгынар! Күш-ажылга ынакшыдыг болгаш сагылга-чурумнуң болунар, өөрөдилгеге чедишкенирин чедиңер алгынар! 69. Коммунистер болгаш комсомолчулар маркс-

сисчи-ленинчи теорияны чүткүлдүг шигээдиңер алгынар, бистиң социалистик улестүрүвүстүң болгаш көдөз ажыл-агыйымызга улам-ынайгы көдүрүшкүчүңү дээш, улус ажыл-агыйыга техниктиг депшилге дээш, совет улустун чагай байдалының чайгылыш чок өзүлгези дээш, ССРЭ-ге коммунизмни тургузары дээш демиселчилерниң мурнуу одуруунга болунар!

70. Бистиң чуртувустун улустарынын найыралының болгаш алдарының быжыг баганазы, бүгү дейге тайбынны тийлестирбес чөлөңгичи — Совет Социалистик Республикаларының улуг Эвилели дегерезин!

71. Коммунизмни тургузуучузу — улуг совет улус дегерезин!

72. Коммунизмни тургузары дээш демиселге совет улустун улуг хөй-агт кийрички болгаш удурткуч күжү—Совет Эвилелинин Коммунисттик партиязы дегерезин!

73. Маркс—Энгельс—Ленин—Сталинның тугунуң адаа-биле Коммунисттик партияның удуртулгазы-биле — коммунизмни тийлелгезинче, бурунгар!

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязының Төп комитеди.

Чаа беш чыл планының төлөвилелин аыш-чемчилер чугаалажып турар

Кызылдың аыш-чем комбинатының коллективниң ажылчыларының болгаш алабан-хаакчыларының алдыгы беш чыл планының төлөвилелин чугаалажып будурдуге хуралы октябрь 19-та болган.

Хурал эгелээриниң ырак мурунда-ла комбинаттың байырлаадыг хевир-биле шимең каан кызыл булуңунга кондиртерчилер, хаб быжыркычылары болгаш өскөдө профессиональ кижилери чыгыш келген. Келгүдү каткылар, будурдугени чедишкениер дугайында ажыл-ишти чугаалар тус-тус кижилерниң аразыгыга калбарып турган.

—Елизавета Емельянова, силерниң хаб быжыркычыларының бригаданың чаа беш чылда кандыг сорулганы салып турадыр? — деп, кондиртерчилерни бригадир Валентина Ивановна Качалова айтырган. Хаб быжыркычыларының мурнакчы бригаданың бригадир Елизавета Емельянова Золотухина кезек боданың чоруй харылаан:

—Алдыгы беш чыл планы беш чыл чыгыш планга база хуусаа бетинде долдур күүседир деп... А силер, кондиртерчилер?

—Биз база-ла хуусаа бетинде күүседин хууенгеш, силерни чарышка кыйгырар бис.

Комбинаттың дуржулгалыг анык бригадирлериниң чугааны дыйнап турган, хөөчүн ажылчын Ершова үе кирип, баштаганда-даа, шын сеткили-биле чугаалаан.

—Эрткен беш чылда чарышма база денге келдиңер, а база чарыж деп турар, а бистер кырганыр чоңонган бис, силердиң база-ла чыдып калбас бис. Чаа беш чылды хуусаа бетинде күүседир дээш шунту чарышмаңың!

Гармонканың өткүтү үнү хөгүдү-биле чангылаңың, тандылаң кижилер оң үнүң аайы-биле эстедиң турган...

Чаа беш чыл планы совет кижилерниң азе-кежиктиг амьдаралының программазы. Бодунун чырыткыдыг келер үезиниң амьдаралчы программаның тургузуучузу — совет кижилериниң алдыгы беш чыл планының төлөвилелин кайы хире өөрүшкүдү, сорук киришкениниң чугаалажып турарын Кызылдың аыш-чем комбинатының коллективниң чижөөндөн бүтүр берүр.

Хуралга СЭКП хооромунуң харымсагалыг ажылдакчылары, паралага төлөзөкчилери чедиң келген турган. Будурду-

ге хурамын профком даргазы эш Жакин ажыткан. Комбинаттың директору эш Анапкин коллективни мурнуңга чаа беш чылда кандыг сорулгалар тургузуганын тодаргай фактыларга чугаалаан. Комбинатчылар чаа беш чыл планын СЭКП-ниң июль Пленумунун шийтирин күүседир дээш база Коммунисттик партияның XX съездинде күш-ажылчы чедишкениер-биле ужуражыр дээш күженишкениниң демиселдиң байдалында чугаалажып көрүп турар.

Кызылдың аыш-чем комбинатының коллективни беш чыл планын күүседир дээш могаг чок болгаш демниг ажылдааның түнөөлинде беш чылдыг онаалгын 4 чыл 4 айларда—хуусаа бетинде күүсеткен. Алдыгы беш чыл планы комбинатчыларының мурнуңга чугаалаан сорулганы салган. Комбинат 1960 чылда 1 миллион 246 рубльдиң продукцияны будурдуң үндүр. Хаб айман быжыркы 488 тонна болуп көүдүр. Күш-ажылдың будурду-чүдү чаа беш чылда 10,2 хуу бедир. Аар болгаш хөй күш үнер ажылдар механизастатынган. Ажылчылар чурттаар 4 квартиралыг даш бакчылары тудар. Ажылчылар бригадалар өөренир чурч эзунар техниктиг миямуну эрткен турар.

Шетпел соонда чаа беш чыл планының төлөвилелин талазы-биле санаалдар калбарган. Бир дугаарында кочегар эш Овчинников сөс алган:

—Чаа беш чыл планын бис чүтгө хүлээп алар эвес, харын будурдугени күчүң улам улгаттырыңарче, продукцияң шынарын экижидериче улганган санаалдарыңың кийер ужурут бис. Биске будурдуң үндүрү турар продукцияң шынарын хынаар лаборатория эртежок чугула негетиниң турар. Тускай лаборатория чогуңуң хараазы-биле далгандал кылган чүдүдериң булдуң арга—харак биле хынап, нидыг «лабораторияның» хождунгайың хараазы-биле чамдыкта куду шынарың продукцияң берип турарыңың чажыт эвес болуй.

Бригадир эш Е. Золотухина ажылчыларының мергежилин бедирдериниң чугула ужуру-дузанын айтыкан. —Продукцияң шынарын оңу кылып турар кижилерниң мергежилден хамааржыр деп чүвени бистер практикалаан будурдуңуң. Практиканы эки, харын-даа көнүчүг эки билдир бис деп хөөрөм чокка чугаалап болур бис. Ынчалза-даа теорияны билбес-тир бис.

Т. ОЮН.

Практиканы теория-биле холбаштырар болза, чүтгө ычкан кайгамчыктыг түнөөдери аң болур деп чүвени мурнакчыларының дуржулгалыг бадтывап турар. А, бистер бо талазы-биле аскап турар-дыр бис. Мээң санаам чүд дөргө, ажылчыларының техниктиг өөрдилгезинге чаа беш чылда бирги чергеңиң ужуру-дузаны бээр чугула. Кижилер бунуң профессиональ чүтгө мөдүк-калдык эвес, а ынак билген турар кыдыр өөренип алыр керек.

Комбинатта бар механизирни баган ажылдап, а чамдык механизирни ажылдада кийрибей турар фактылары база күш-ажылдың организасташканында амдаа улуг четпестерниң барын санап бертенер айтып, бо четпестерни угууларыңың тодаргай хөмчөгөдери айтылган.

—Механизирни шын эвес ажылдаанының түнөөлинде шыво хайндырар чехтесуг дамчыдычым үрелген. Сутну хуучу-биле дамчып турар. Шыво будулар ажыл механизастатынмаан. Ол чорук ажылдың будурду-чүдүңү кудуларыңа чедирген. Доксаклар чуртуңуң өртөз доктаатынмааның оңу кыган кижилер төлөвир айбай турар. Дехте 8 кижиле ажылдап турар, а оларның ийиниң чех начальниги. Олар ажылчыларының күш-ажылы шыво организастап шыдабай турарлар. Чижээ, чөөвта чаа мидыг таварыга болган. Мастер эш Антышев бир хуун шывога 5 килограмм чыгыр үрдүргөн, а чех начальниги эш Глаздов 3 килограмм чыгыр үрдүргөн, а түнөөлинде хайндырган шыво шыво чыгыр куду болган. Ажылчыларының ахыд төлөвирин оларның разрядын барымдаалавай чангыс аай тмеп турар — деп эш Набоченко чугаалаан.

Ажылчылар механизирни чөн ажылдаарыңче улганган элден хөй санаалары кийриген. Эш Тупицынның чугаалааны болза:—Механизирни эдирдериниң техниктиг чурумуң шыныгы сагыж дээш, оларның элден чөйрөгө болгаш септелгелериниң хуусаанын уалдыр дээш чарышты калбартыр оңа чугула. Чаа механизирни үзөвдиг, оларның техниктиг көрүдүгени чөрүтүлгү турар. Ол чорук механизирни дораан үрөдиринге чедирип турар. Машиналарның турар чөрин цементиле даштары база эки машиналары хөдү эртер чүдүрүшкүңүң ажылдаарың сөс-сыдык чугула. Бо бунуң шын сагылары биске бот-үвени чигедириниң болгаш орулгалыг ажылдаарының үндөзүн болур.

Т. ОЮН.

жиптөөн, хүнде чүтгө 2 саалданы чорудуп турган, инек бүрүздөн чүтгө 2 килограмм сүт саап алган.

Район Советиниң күсөкчи комитеди болган чамдык көдөз Советтер ниитиниң болгаш ажылчы хөгүдүдериң хөрөөн ам-даа булуңуң удуруң шыдавай. «Большевик», Калинин аттыг көдөз ажыл-агый артельдеринге амдаа хамаарышкан көдөз Советтер боттуг дөйткениң көрүгөдөй турарын минин демгелээр керек. Райпо, оң сады четкилери, затоживиср чөри колхозтарың болгаш колхозчуларың дужаалга база саткан мад продуктуларың хүлөөн алыр болгаш бараанчыдар ажылды четпес организастаан.

Көдөз Советтер, колхозтарның баштаар чөрилер көдөз ажыл-агыйниң дуржулга стандартының, колхозтарның мурнакчы малчыларының дуржулгалыг колхозчу массаларың ортузунга калбаа-биле нештеридерин чедиң албаан. Чадаана МТС колхозтарың мал фермаларында хөй күш үнер ажылдарың механизасташканың көнчүг өжүм чорудуп, мал чөми хайндырар сагаларың амдыга чедир таарыштыр өдө тургусаан болгаш ажылдада кийрибөөн.

Колхозтар, МТС көдөз ажыл-агый чымын түнөөдериң үндүргени-биле чергелештир, ортан чогуур анализти кылган, ниитиниң мал ажылдыда чедишкениерни быжылдымшаан, четпестерин чылаадырының тодаргай хөмчөгөдери алыр ужурут.

А. АРЖАЛАЙ, Чөөн-Хөмчөк райкудускомунуң даргазы.

Москва, бөгүн. Горький кудумчузу. Фото А. Батановуу. СЭТА-нын фотохроникасы.

Тускай өртемняглер колхозка кирпип турар

СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелиниң доктаанын Чаа-Хөл районуң «Тилелге» колхозунда ажылдап турар Чаа-Хөл МТС-тиң агроному эш А. Сазанов сагыш-сеткилин ханымдан хулап алган, көдөз ажыл-агый артелиниң кежигүңөгө кирер дугайында билдирешкенин колхозтуң баштаар черинге кийриген.

Эш Сазанов колхозтуң тараа, ногаа культуларында бектик дүжүттү өстүрериниң аргаларын колхозчуларга өөретпешан, бодунга онаашкан ажылга кызымак, ак-сеткилдиг ажылдап келген.

Колхоз кежигүңөгө кирерин күзөөн анык агроном эш Сазановту колхозтуң агрономуна болгаш колхоз баштаар чериниң даргазының ораакчызына колхозчулар бир үн-биле сонгаан.

Эш Сазановка колхоз чурттаар бажыңын болгаш авансыга 3 хаванын, 10 даганын берген.

Т. СУНДУЙ.

Таңды районуң «Революцияны чалбыжы» колхозка ажылдап турган Балгаан МТС-тиң агроному эш О. Чуваный колхозка кирер дугайында билдирешкенин колхоз баштаар чери деткээн, колхозчуларыниң ниити хуралы ону голхоз кежигүңөгө хүлээп алган.

Эш О. Чуванов ол колхозка он чыл дургузунда ажылдаан, тараа, ногаа культуларының дүжүдүн бедилер дээш боттуг хөмчөгөдери алган, колхозчуларыниң агротехниктиг өөрдилгезин чыл бүрдө организастап келген.

Артелиң тарылга шөвү 1945 чылда 600 гектар турганьдан 1955 чылда 2000 гектар чедир өскөн. Тарылга шөвүн калбартырыңа болгаш хөрөгүң сайырадырыңа эш О. Чуванов биче эвес ажылдары кылан.

И. ЧОРБАЕВ.

Кыштаглашкыңа белеткел

Чаа-Хөл районуң Сталин аттыг колхозунуң баштаар чери (даргазы эш Балчың-оол) бо чылын мады кыштан мөңгү чыл ажыгар дээш чогуур үезинде хөмчөгөдери ап турар. Мага четчир санныг чөми белеткөөн. Колхоз сизен белеткөөрүңиң планын 105 хуу, силосту салларың планын—110 хуу күсөткен.

Колхоз мал калжааларың септеп, оларның иштин аштары-биле ийи бөлүктү тургускан турган, олар ажылы колдуңда доозуп турар. Малчыларыңа дуржулгалыг, кызымаккай кижилери кийригдөөн. Оларның иштинден эштер Кара-Балчың, Даржаа-Нама олар онаашкан ажылды эки ажылдап турарлар. Малчылар чурттаалга бажыңыңа-биле бүрүн хандырыңган.

Оң-биле чергелештир малга бээр холдумактыг чөмириң четчир санныг белеткөөн, мал чөмириң бир кол чүдү болур сула, чингетара савааның четче болуп сараттаваан. Тудары-биле планлатыңган 4 чаа калжааларың чүтгө үжү кылдыңган.

Малды тургузуу азыраарың белеткелди болгаш чөми малга чымакчыл бээрүңиң ажылын кылаң өгөдөөн.

Х. ЧУГУЙ-ООЛ.

Аңчы бригадалар

СУТ-АКСМ. (Телефон-биле). Сүт-Хөл районуң өрткөн чылын аң-өлүг белеткөөрүңиң планын 38 хуу ажык күсөткен. Бо чылын оон-даа бектик көрүзүгелердиң болуру-биле районуң колхозтары аңчы бригадалары белеткелдиг айткарып турар.

Сталин аттыг колхоз 30 кижини чурткан. Олар төрөөн колхозунуң улам бамзак орулгалыг болурунга 27 муң рубльдиң аң-өлүг олачаны кийриңиң хүлөөн. «Сталинчы орус» колхозтан айттыңган 20 кижиле 25 муң рубль өдүк тыварын хүлөөн.

Районуң Калинин аттыг база өскө-лаа колхозтарының дерип үндүргөн апчылары партияның XX съездинде күш-ажылчы белектиг ужуражыр дээш улуг сорук кийришкениң айттыңган турар.

СЭТА-нын удурлангышкыны

Совет Эвилели Парламыга бөө-чөпсөк бөөр дугайында сагал кийрер деп турар дээр дындагылар шөвүгү хүнерде даштыкы паралада үнүп турар. Ындыг аңызыг диндагыларын үнүп турар дээр болза, октябрь 12-де паралага-конференцияныг АКСМ-тиң күрүне департаментиниң төлөзөкчизи Саймонин меделгели болган, «совет блог Парламыга бөө-чөпсөк

бөөр дугайында сагал кылдыр дөш бөмбөгү нарны кылган дээр меделер бар болуп турар» дээрин АКСМ-тиң күрүне департаментиниң алганын ол меделегеде чугаалап турар.

Бо дындагылар делегейин хөй-ниитиниң будурдулар дээр сорулгалыг шуут меге хоозун бодаалдар дээрин меделгелеринге СЭТА төлөзөтүргөн.

Тыва автономнуг областа хөй уругларлыг иелерни «Иениң алдары» орденнер болгаш «Иениң медалы» медальдар-биле шаңнаар дугайында

РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң ЧАРЛЫ

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң 1944 чылдың август 18-теги Чарлымыга үндөйлөш, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң мурнундан шаңнаары болза:

Тос уругларны төрөөн болгаш кижизиткен иелерни «ИЕНИҢ АЛДАРЫ» ОРДЕННИҢ I ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. Күжүгет Сержиң Дамбаевна — Бай-Тайга районуң «Тилелге» колхозунуң колхозчузу.
2. Нордундаа Донгак Шаптаровна — Улуг-Хем районуң Ленин аттыг колхозунуң колхозчузу.
3. Ондар Амарбит Дөңгүраковна — Сүт-Хөл районуң Калинин аттыг колхозунуң колхозчузу.
4. Хангай Бамбың Утчураал — Эриң районуң «Сталинчы орус» колхозунуң колхозчузу.

Сес уругларны төрөөн болгаш кижизиткен иелерни «ИЕНИҢ АЛДАРЫ» ОРДЕННИҢ II ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. Ооржак Хуртэин Барзановна — Сүт-Хөл районуң Калинин аттыг колхозунуң колхозчузу.
2. Хертен Дакпак Намчыловна — Бай-Тайга районуң Молотов аттыг колхозунуң колхозчузу.
3. Хертен Чанзанмаа Маймыай — Бай-Тайга районуң «Тилелге» колхозунуң колхозчузу.
4. Чооду Багай-уруг Шойбан — Тес-Хем районуң Молотов аттыг колхозунуң колхозчузу.

Чеди уругларны төрөөн болгаш кижизиткен иелерни «ИЕНИҢ АЛДАРЫ» ОРДЕННИҢ III ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. Аранчаа Санчат Бижилилова — Эриң районуң Эриң суурунда өг-бүлө ээси.
2. Ильенко Евгения Васильевна — Кызыл хоорайда өг-бүлө ээси.
3. Иригт Бүрүмчаа Ленчаевна — Бай-Тайга районуң Молотов аттыг колхозунуң колхозчузу.
4. Монгуш Белбаа Чүдүмовна — Өвүр районуң «Торгалыг» колхозунуң колхозчузу.

5. Ооржак Анай Лопсановна — Сүт-Хөл районуң Калинин аттыг колхозунуң колхозчузу.
6. Ооржак Белек Байыровна — Сүт-Хөл районуң Сүт-Аксмы көдөз Советинде өг-бүлө ээси.
7. Ооржак Дарттан Күдөрөк — Сүт-Хөл районуң Калинин аттыг колхозунуң колхозчузу.
8. Садываа Санчымчаа Дмитриевна — Тес-Хем районуң Молотов аттыг колхозунуң колхозчузу.
9. Салчан Нордуу Арамитовна — Бай-Тайга районуң «Тилелге» колхозунуң колхозчузу.
10. Салчан Шимик Шожут — Бай-Тайга районуң «Дөң-Терек» колхозунуң колхозчузу.
11. Самбайлың Евгения Демчюковна — Току районуң Азас көдөз Советинде өг-бүлө ээси.
12. Тойлу Донгак Көк-ооловна — Өвүр районуң «Торгалыг» колхозунуң колхозчузу.
13. Хертен Бөкпек Санчаевна — Бай-Тайга районуң Молотов аттыг колхозунуң колхозчузу.
14. Хертен Сайдаак Күшкешовна — Бай-Тайга районуң Молотов аттыг колхозунуң колхозчузу.
15. Чурупан Чеченей Кузак — Тес-Хем районуң Молотов аттыг колхозунуң колхозчузу.

Алды уругларны төрөөн болгаш кижизиткен иелерни «ИЕНИҢ МЕДАЛЫ» МЕДАЛДЫҢ I ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. Адыг Дазаран Бартаалыновна — Бай-Тайга районуң Сталин аттыг колхозунуң колхозчузу.
2. Бичел-оол Сыгыр-оол Чыргал-оол — Улуг-Хем районуң Ленин аттыг колхозунуң колхозчузу.
3. Дамба Кокустай Сандан-ооловна — Улуг-Хем районуң Хайыракан көдөз Советинде өг-бүлө ээси.
4. Донгак Севилаба Хааш-ооловна — Өвүр районуң «Торгалыг» колхозунуң колхозчузу.
5. Дүлүш Билжыклаа Бесерекновна — Сүт-Хөл районуң Сталин аттыг колхозунуң колхозчузу.
6. Күжүгет Серен Агаржык — Бай-Тайга районуң «Тилелге» колхозунуң колхозчузу.
7. Монгуш Манмаа Мокуратовна — Сүт-Хөл районуң Калинин аттыг колхозунуң колхозчузу.
8. Мунгуш Маймаа Чыракаевна — Сүт-Хөл районуң Киров аттыг колхозунуң колхозчузу.
9. Монгуш Седен Айыжы — Сүт-Хөл районуң чунар бажык ажылдакчызы.
10. Ондар Дарбаган Дагбаевна — Сүт-Хөл районуң Калинин аттыг колхозунуң колхозчузу.
11. Ондар Кундаа Дүкөйовна — Сүт-Хөл районуң Калинин аттыг колхозунуң колхозчузу.
12. Ооржак Даш Шыраповна — Сүт-Хөл районуң Киров аттыг колхозунуң колхозчузу.
13. Саая Улчуумаа Чанзан — Бай-Тайга районуң Молотов аттыг колхозунуң колхозчузу.
14. Салчан Анна Ширя — Бай-Тайга районуң Тээли көдөз Советинде өг-бүлө ээси.
15. Салчан Бертинге Дутпал — Бай-Тайга районуң Молотов аттыг колхозунуң колхозчузу.
16. Салчан Нордуу Шанчыгбай — Бай-Тайга районуң «Тилелге» колхозунуң колхозчузу.
17. Серенмаа Прина Даңзырын — Тес-Хем районуң Молотов аттыг колхозунуң колхозчузу.
18. Хертен Каштанмай Сюрби-ооловна — Бай-Тайга районуң Молотов аттыг колхозунуң колхозчузу.
19. Хертен Сагдыл Амырмидовна — Бай-Тайга районуң «Тилелге» колхозунуң колхозчузу.
20. Хертен Серен Шароповна — Бай-Тайга районуң «Мурнакчы» колхозунуң колхозчузу.
21. Хомушуну Быдаа Маалыр-ооловна — Бай-Тайга районуң ажылдакчызы.
22. Шимоллина Александра Бузымовна — Кызыл хоорайда өг-бүлө ээси.

Беш уругларны төрөөн болгаш кижизиткен иелерни «ИЕНИҢ МЕДАЛЫ» МЕДАЛДЫҢ II ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. Балчыр Шимик Салчаковна — Бай-Тайга районуң «Дөң-Терек» колхозунуң колхозчузу.
2. Барынмаа Серенмаа Кары-оол — Эриң районуң Бай-Даг көдөз Советинде өг-бүлө ээси.
3. Васильевна Евгения Афанасьевна — Кызыл хоорайда өг-бүлө ээси.
4. Диничт Серенмаа Марлен — Эриң районуң «Чаа орус» колхозунуң колхозчузу.
5. Демүрөөнөй Барынмаа Чажоловна — Улуг-Хем районуң Шагаан-Арыг хоорайда өг-бүлө ээси.
6. Дыршы-оол Дарапай Шарад — Улуг-Хем районуң Сталин аттыг колхозунуң колхозчузу.
7. Илин Хертек Оюн-Хө — Бай-Тайга районуң Молотов аттыг колхозунуң колхозчузу.
8. Мыргыс Анай Санчаевна — Улуг-Хем районуң Хайыракан көдөз Советинде өг-бүлө ээси.
9. Монгуш Сендиң Лопсановна — Сүт-Хөл районуң Сталин аттыг колхозунуң колхозчузу.
10. Ондар Далбай Сырбайовна — Сүт-Хөл районуң Калинин аттыг колхозунуң колхозчузу.
11. Ооржак Мынзылай Опаевна — Сүт-Хөл районуң Калинин аттыг колхозунуң колхозчузу.
12. Ооржак Омдарый Чулаевна — Сүт-Хөл районуң Калинин аттыг колхозунуң колхозчузу.
13. Оржумаа Хомушуну Серен — Бай-Тайга районуң «Дөң-Терек» колхозунуң колхозчузу.
14. Переводчикова Надежда Ивановна — Кызыл хоорайда «Заготжирсырь» пунктузунун ажылдакчызы.
15. Салчан Оржу Шожал — Бай-Тайга районуң «Тилелге» колхозунуң колхозчузу.
16. Сат Бичин Сашыковна — Сүт-Хөл районуң Киров аттыг колхозунуң колхозчузу.
17. Сат Ичин Багай-ооловна — Сүт-Хөл районуң Сталин аттыг колхозунуң колхозчузу.
18. Себен Баянчик Узунбековна — Чөөн-Хөмчөк районуң школа башкызы.
19. Хертен Бүрбөжөк Адыжы — Бай-Тайга районуң Молотов аттыг колхозунуң колхозчузу.
20. Хертен Сандый Чумур — Бай-Тайга районуң «Тилелге» колхозунуң колхозчузу.

РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы М. ТАРАСОВ. РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Секретары И. ЗИМИН.

Москва, 1955 чылдың сентябрь 29.

Ниитиниң мал ажылында четпестерни чайладыр

Чөөн-Хөмчөк районуң колхозчулары болгаш көдөз ажыл-агыйның тускай өртемнигери СЭКП ТК-ның январь Пленумунун шийтишлерин күүседир дээш демиселге туржуп тур

Марксизм-ленинизмнің идеялиг күчүлүг чөпсээ

В. И. Лениннің „Күрүнө болгаш революция“ деп чогаалын төмө дөл көркөмө парлап үндүрөмүнө

В. И. Лениннің «Күрүнө болгаш революция» деп генналдык чогаалын Тыва областын ном үндүрөр чөмө тыва дөл кырынга парлап үндүргөн. Күрүнө дугайында болгаш революцияга пролетариаттын сорууларынын дугайында марксизм-ленинизмдин өөрдүнүн бодунун төрөөн дыймын кырынга өөрдөр арганы тыва улау алган. Улуг Лениннің «Күрүнө болгаш революция» деп алдарык чогаалы болза, биздин чуртуууска коммунизм тургузары дөш демселге Совет Эвилелин Коммунист партиясынын күчүлүг чөпсө болуп турар.

В. И. Лениннің «Күрүнө болгаш революция» деп чогаалы кооп адамда эгелерди бижитинген: I. Ангылык ниятте болгаш күрүнө. II. Күрүнө болгаш революция. 1848—1851 чылдарында дуржулга. III. Күрүнө болгаш революция. 1871 чылдагы Париж Коммуназынын дуржулга. Маркстын анализ. IV. Улачык. Эп-септич немедте тайлыбыраакшыныары. V. Күрүнө чөк болуп узуткашынын экономикалык үндөшүнө. VI. Марксизм оппортунисттерге бужарташкан. «Күрүнө болгаш революция» деп ному В. И. Ленин 1917 чылдың август—сентябрьда, болжамкер партиясынын сыйраткыштырганы социалист революциянын өздүккө күштеринин болгаш революциянын бүт-ле болдунар аргалар-биле чөпсө чөк болдурун, революциянын хөгжүдөшүн мөөндөктөрүн база оо организацианын чыгча шаарын ордалганы турган контрреволюциянын күштеринин арганын чидигенде демселдин үенде бижөөн.

Күрүнө дугайында, дарзасчыларын күрүнөни канчаар өөр дугайында база революстуг орук-биле ажылчын ангынын күрүнөни, чээ хөвирич күрүнөни тургузарынын эргеж чугулазынын дугайында марксизм-ленинч идеяларын оо үед пропагандалаары буржуа-помещиктер күрүнөне шиттирлэг күшүт шавар-хаджанын кылырчык революстуг калбак хай массаларын белетээр херекке өңе улуг укур-дузалык турган.

Буржуа-демократтык революциядан социалист революцияга шиттирич дөш партиянын демселенич улуг планын В. И. Ленин апрель тешистерге-де (1917 чыл) чогаалын бижөөн. Социалист революцияны белетээринин талзы-биле амдырага үндөшөтөгөн болгаш шыгатынган лоугурунун революциянын улуг баштычынын оо тешистеринге эртем бузуу-биле тодаргай көргөсөн. Апрель тешистеринге бижитинген айтырлар «Күрүнө болгаш революция» деп номула улам байдыр бижитинген.

В. И. Лениннің «Күрүнө болгаш революция» деп ному күрүнө дугайында марксизм улуг эртем чогаалы болуп турар болгаш Октябрьдин социалист Улуг революциянын күрүнү чарымын тодаргай байдалдарын үенде пролетариаттын күрүнөни тургузары дөш демселдин практиктик программаны болган. «Күрүнө болгаш революция» деп В. И. Ленин ному марксизм-ленинизмдин артыненде база пролетариаттын идея талзы-биле чөпсөнич байлаанда өң чугула чөри эзелет турар.

Алгы демселдин төөгүлүг дуржулазын, ылаагы Россиянын ажылчын ангызын демселенич байлактык дуржулазын В. И. Ленин холбаштырын түнөшпашан, мөчүчүчү буржуа-помещиктер күрүнөни узуткашынын болгаш дөшөтөгөн төөгүтүнө бири совет социалист күрүнөни тургузарынын эртемге үндөшөөн тодаргай программанын чогаалын кылган.

Пролетар революциянын база пролетариаттын диктатуразынын дугайында К. Маркстын болгаш Ф. Энгельстин өөрдүн катал тургузары-биле кызыгаарачымай, В. И. Ленин оо өөрдүнүн чээ байдалдарга таарыштыр чогаалыкчы өү-биле улам сайыртыган, пролетариаттын диктатуразын ботандыруу дөш демселдин бүгү көп айтырларынын теория буулар чогаалын кылган. «Күрүнө болгаш революция» деп ному болза, буржуазиянын эрге-чачырганын дүжүрери болгаш социалист күрүнөни тургузары дөш болжамкер партиянын демселенич эртем үндөшүн болган.

«Күрүнө болгаш революция» деп ному В. И. Ленин күрүнө теориянын хөй айтырларынын шиттирч бижөөн, күрүнөни ангылы ниятте-биле болгаш революция-биле харылазын бүрүн тодаргайлаан, күрүнөни тыгытанын, утка-шмаарын, демселерин көргөсөн, буржуа күрүнөни бүгү чүдүн-бүрү хөвиричтерин үенде ону пролетариат канчаар көөрүн айткан болгаш политиктер тергилдеди (пролетариаттын диктатуразын)

ажылчын ангынын чалаан азырынч күрүнө буулар чайлаш чөк болурун үндөшө айткан.

Буржуа демократиянын ангы талзы-биле утка-шмаарын, пролетар революциянын болгаш пролетариаттын диктатуразынын чалаан чөк болурун база эргеж чугулазын хөгжөшөй, оон ойталан, күрүнө дугайында марксизм өөрдүнүн хажы-дын турган оппортунисттерге өзүлүг сөүшүкөнү В. И. Ленин таарыштырган болгаш оларын идея талзы-биле чыгча шашпаа.

Марксизмде кол чүтү—ангы демселенич идея болуп дөш ыдыг антимарксизм шын өвөс балдыкташынын В. И. Ленин буруу плап, «Күрүнө болгаш революция» деп номуна бижөөн. «Кыч чүтө ангыларын демселенич хөгжөр болуп, оо кжи ам-даа марксизм өвөс, оо кжи буржуазчы боданын болгаш буржуа помещиканын шиттенде ам-даа үмөөн болуп турар... Ангыларын демселенич хөгжөрүн кыл пролетариаттын диктатуразын хөгжөрүнө чөдир алгыдык непертерин болуп, чүтө оо марксизм ылан». (Чогаалдар т. 25, 383—384 арын).

Ангылар чөрдүлөөрүнүн эртем чөк характери күрүнөни тыгыттырын турары В. И. Ленин оозалат демделгөн. «Күрүнө дөшө ангылар чөрдүлөөрүнүн эртем чөпсө чөк болурун, революциянын хөгжүдөшүн мөөндөктөрүн база оо организацианын чыгча шаарын ордалганы турган контрреволюциянын күштеринин арганын чидигенде демселдин үенде бижөөн.

Күрүнө дугайында, дарзасчыларын күрүнөни канчаар өөр дугайында база революстуг орук-биле ажылчын ангынын күрүнөни, чээ хөвирич күрүнөни тургузарынын эргеж чугулазынын дугайында марксизм-ленинч идеяларын оо үед пропагандалаары буржуа-помещиктер күрүнөне шиттирлэг күшүт шавар-хаджанын кылырчык революстуг калбак хай массаларын белетээр херекке өңе улуг укур-дузалык турган.

Буржуа-демократтык революциядан социалист революцияга шиттирич дөш партиянын демселенич улуг планын В. И. Ленин апрель тешистерге-де (1917 чыл) чогаалын бижөөн. Социалист революцияны белетээринин талзы-биле амдырага үндөшөтөгөн болгаш шыгатынган лоугурунун революциянын улуг баштычынын оо тешистеринге эртем бузуу-биле тодаргай көргөсөн. Апрель тешистеринге бижитинген айтырлар «Күрүнө болгаш революция» деп номула улам байдыр бижитинген.

В. И. Лениннің «Күрүнө болгаш революция» деп ному күрүнө дугайында марксизм улуг эртем чогаалы болуп турар болгаш Октябрьдин социалист Улуг революциянын күрүнү чарымын тодаргай байдалдарын үенде пролетариаттын күрүнөни тургузары дөш демселдин практиктик программаны болган. «Күрүнө болгаш революция» деп В. И. Ленин ному марксизм-ленинизмдин артыненде база пролетариаттын идея талзы-биле чөпсөнич байлаанда өң чугула чөри эзелет турар.

Алгы демселдин төөгүлүг дуржулазын, ылаагы Россиянын ажылчын ангызын демселенич байлактык дуржулазын В. И. Ленин холбаштырын түнөшпашан, мөчүчүчү буржуа-помещиктер күрүнөни узуткашынын болгаш дөшөтөгөн төөгүтүнө бири совет социалист күрүнөни тургузарынын эртемге үндөшөөн тодаргай программанын чогаалын кылган.

Пролетар революциянын база пролетариаттын диктатуразынын дугайында К. Маркстын болгаш Ф. Энгельстин өөрдүн катал тургузары-биле кызыгаарачымай, В. И. Ленин оо өөрдүнүн чээ байдалдарга таарыштыр чогаалыкчы өү-биле улам сайыртыган, пролетариаттын диктатуразын ботандыруу дөш демселдин бүгү көп айтырларынын теория буулар чогаалын кылган. «Күрүнө болгаш революция» деп ному болза, буржуазиянын эрге-чачырганын дүжүрери болгаш социалист күрүнөни тургузары дөш болжамкер партиянын демселенич эртем үндөшүн болган.

Буржуа күрүнө машиназын сый шаарынын эргеж чугулазынын дугайында марксизм-ленинч өөрдүнүн помещиктерин болгаш капиталистерин эрге-чачырганы Россияга узуткан чөк кылган пролетариаттын диктатуразын Советтерин хөвирич дөшөтөгөн тургускан Октябрьдин социалист Улуг революциянын чырыктылыгы-биле балдыктаан.

Пролетариаттын диктатуразы дөшө, пролетар революциянын түнөшөтөгөн тыгыт, ыччарга пролетариаттын диктатуразынын дөшө принциплер дөшө, ажылчын ангынын улугтуку ролу артып калган турда ажылчын ангынын тараачынар-биле өшөлө болуп деп В. И. Ленин айткан. Ажылчын ангынын диктатуразын чалаан алыр болгаш быжыглары дөш демселге шиттирлэг ролу пролетариаттын марксизм революстуг партиязын хажарыган. Ындыг партияны, чээ хөвирич партияны В. И. Ленин Октябрьдин социалист Улуг революциянын мурунда-ла тургускан, оо партия болза, Октябрьдин социалист революциянын белетээринге, чөрдүрүмгө организацин болгаш орук кырыкчы күш болуп, күрүнө эрге-чачырганын пролетариаттын чалаан алырын, биздин чуртуууска социалист нияттеди тургузары хандырган.

1871 чылдагы Париж Коммуназынын дуржулазын теория талзы-биле үндөшөтөгөн, Советтерин Республикасы пролетариаттын диктатуразынын бузуту өңе дөшө, өң-чө таарыччалык күрүнө хөвири болуп деп түнөшөди В. И. Ленин кылган. Оо дөшө, марксизмдин теориязынга болгаш практиказынга шиттирлэг буржуагар базым болган.

Капиталист демократиянын үе кестинген, хөмүн мөге демократия деп, өң-чүгө мөчүчүчүлөрүн болгаш улугтук мөчүчүчүлөрүн ажыгыт демократия-дыр деп В. И. Ленин сыйгалып өлөтөгөн. Буржуа демократиянын утка-шмаары буржуа парламентариянын утка-шмаары чүдө дөшө, тергилдеди ангынын парламенти дөшө кжичүчү чөмү эзелет чаш чылдар иштине базарыл, чүүра талтаарын дөшө шиттирлэг алырында болуп турар деп В. И. Ленин айткан. Бо чорук чүдө парламент-конституциялык мөвөрдүчүлүг өвөс, харын-даа өң-чө демократ буржуа республикаларга база хажарык деп оо демделгөн. Капиталист демократиядан коммунизмге бурнунар хөгжүдө болза, ажылчын ангыны, ниятти ажылчын чөвөргө ажыгыт демократиянын чээ, дөшө хөвири болуп пролетариаттын диктатуразын дамчыр деп В. И. Ленин көргөсөн. Марксизмде өвөшкөн күрүнө теорияларынга шаар хажарыкчыны өңтөн чөк чоруктук болзы-биле сиктикен В. И. Лениннің «Күрүнө болгаш революция» деп генналдык чогаалы болза, коммунизмдин тилгелгөн дөш демселге ажылчын ангынын, коммунист болгаш ажылчын партияларын күчүлүг чөпсө болган, болуп артар-даа.

«Капиталист коммунизмге шиттирлэг политиктер формаларын канчаар-даа аажок элек болурун болгаш азы-бүрү хөвиричтер бербей барып болбас болбайна, ыччамчык ыныг турда шитки утка-шмаары чайлаш чөк чөпсө болуп: пролетариаттын диктатуразы» деп түнөшөди В. И. Ленин «Күрүнө болгаш революция» деп номуна үндөшөтөгөн кылган. (База ында, 385 арын). Оо түнөшөди амдырага болу балдыктаан. Пролетариаттын диктатуразы СССР-де Совет эрге-чачырганын формалары дөгүнар тургустунган. Советтер болза, канчаар-даа аажок хөй улуг массаларын сыйраткыштырын турар. Совет эрге-чачырга дөшө, ажылчын чөвөргө массаларынч чыгы алганы социализмге өрү-дүр, ыччанган оо орук шын, ыччанган оо орук тилтирбөс болуп—деп В. И. Ленин чугулашан. Пролетариаттын диктатуразынын функцияларын улус демократиянын чурттарында чээ хөвирич күрүнөлери—улус-демократтык республикалар ботандырып турарлар, ыччарга олар Совет күрүнөни өң-чө байлактык дуржулазын ажылчынч болза, буржуа күрүнө аппаратын сый шапкан болган оон өрүгүчү күрүнөни чээ аппаратын тургусканнар.

Коммунист нияттеди ийн фазаларын дугайында Маркстын болгаш Энгельстин өөрдүн В. И. Ленин «Күрүнө болгаш революция» деп номуна улам сайыртыган бижөөн. Социализм—коммунист нияттеди баштайк фазам болуп, оо капитализмдин дөрт солуур болган капитализмдин «менерин» эзелет үенди шиттирчө чайлаш чөк бодунга хөвөр артырган турар. Кижилерин амдырагында болгаш меделеринде капитализмдин

көвүдөдөр, ажылда четпестерин узутуулар база күш-ажылдын бүдүрүчүлүгү белдер талзы-биле колхоз баштаар чөригө болгаш партия организацианынга багы өвөс дузалаан калган. Бо чылдын июнь айдан бээр үк хава солун 7 улаа үен, алаа азы-бүрү 53 материалдар бижитинген, оларын шиттирчө четпестерин илереткен шүгүмчүлөдүг 18 кол материалдар бар. Партия организацианын орталы «Искра» деп хава солунун бижичилери өвөгү үед эзелет

артымшыкынын ажын тилгелде социалист күрүнөни өң-чө улун хуусаалык организацины ажыл-агыйы болгаш культура-кижиликтеги ажылы негетинер, ыччарга социалист күрүнө болза, социализмден коммунизмге шиттирлэг чөпсө болуп турар. Коммунизмдин бири болган ийги фазаларын ылаагы чүдө дөшө, бүдүрүчү күштерин хөгжүдөшүнүн үе-чалаларында, нияттеди экономикалык быжыгышында болуп деп В. И. Ленин айткан. Социализмдин үенде «бүдүрүлгөн чөпсө-хөвөрдөдөр ангы-ангы кижилерин хуу өчүтүгөдөр үе берген. Бүдүрүлгөн чөпсө-хөвөрдөдөр бүгү нияттеде хажарык». (База ында, 437 арын). Коммунизмдин бири фазанын үенде: «Кжи бүрүчү бодунун шыдаар ша-биле ажылды шилеп алыр, кжи бүрүчүгө өң кылган хирези-биле саап бээр» деп принцип турар.

Социалист нияттеди улук ыдагы хөгжүдөш ангыларын ылаагы бурну-биле узуткашынга, хоорайнын болгаш көрөңгө арзында, улаан ажылы-биле күш-ажылынын арзында карышак чорукту узуткашынга арганы бээр, ыччарга, коммунизмдин дөшө фазанын үенде—«кжи бүрүчү бодунун шыдаар ша-биле, кжи бүрүчүгө өң хөвөрдөдөр» деп принцип ботанган турарын В. И. Ленин айткан. Капитализмден коммунизмге шиттирлэг үенде ботандыры эргеж чугула алаанда өң чугула политиктер айтырларынын В. И. Ленин айткан кылган: социалист демократиянын улам ынай калбартырын болгаш хажарыкчынын дугайында, чүртүгү хөй-ниги политиктер болгаш күрүнө амдырагынга кижизилдигени база албаладык мөвөрдөрүн шын хажарыкчынын дугайында болган оон-даа өвөс.

«Күрүнө болгаш революция» деп ному В. И. Лениннің бижөөн теоретиктер улуг өөрдүлөр оо дараазындагы ажыдыры болуп: «Пролетар революция болгаш ренегат Каутский» (1918 ч.). Пролетариаттын диктатуразынын үенде экономика болгаш политика» (1919 ч.). «Буржуа демократиянын база пролетариаттын диктатуразынын дугайында теизтер болган илетек» (1919 ч.) база оон-даа өвөс чогаалдарында улам сайыртыган.

В. И. Лениннің мөчөмүнүн соонда оо өң чөк хөвөрич мөчөмчүлүгү И. В. Сталин бодунун теоретиктер ажыдырынга күрүнө болгаш революция дугайында ленинч өөрдүнүн улам сайыртыган. Социалист нияттеди тургусканынын төөгүлүг дуржулазынга үндөшөтөгөн, И. В. Сталиннің көргөсөн болза, «бир өвөс капиталист хууулашкын хөвөр турар-даа, ыдыг таарылаада СССР-ге коммунизм тургузу болуп, ыччарга СССР-ге коммунизм тилгелгенин соонда бир өвөс капиталист хууулашкын хөвөр артар болза, социалист хууулашкын-биле оо бир өвөс амдырага солушас болза, Совет күрүнөни хөвөр артыры болгаш улам быжыглары эргеж чугула болуп.

В. И. Лениннің «Күрүнө болгаш революция» деп чогаалда сайырап бижөөн идеялар болгаш өөрдүнүн империалист буржуазиянын күрүнөни дүжүр шаары дөш, оон дарыкчы күрүнөни чүрө шаары дөш, пролетариаттын диктатуразын, социалист күрүнөни тургузары дөш демселдин тодаргай программаны-биле бүгү чурттарын коммунистерин чөпсөтүп турар. В. И. Лениннің «Күрүнө болгаш революция» деп ному социалист күрүнөни быжыгларында, СССР-ге социалист нияттеди тургусканынга шыгатынган ролду ойнаан. Бо алдарык ному болза, дөшөтөгөн ажылчын шиттирлөгөн хөгжүдөшүнө удурулга болган, удурулга болуп-даа турар, политиктер амдырага шын улаанышынын кылырынга, канчаар-даа чыгынын, чажырттыгында дайыннарын болгаш өскөрдүктерин илердиргени дузалап турар.

Күрүнө дугайында марксизм-ленинч теория болза, Европадан болгаш Азиядан коммунист база ажылчын партияларын идея талзы-биле арзында күчүлүг чөпсө болуп, ажылчын чөвөргө эрге-чачырганын бүгү талзы-биле быжыглары дөш, социализм тургузары дөшө ажылчын ангынын удурулазы-биле демселешип турар улустарын хоулаа күчүлүг чөпсө болуп турар. Өлүм чөк оо теория болза, империализмдин дарзындагы хөвөлдөр болгаш социализмдин тилгелгөн дөш капиталист база волония чурттарынын коммунист партияларынын маалырык демселенич удурулга болуп турар.

В. ИЕЗУИТОВ.

Мал ажылында чедишкнерни быжыглавышаан, четпестерни дарый узуткаар

(Редакцияга чагааларын допчулалы)

Колхозтарда мал кыштагылашканынын, малдын баш санын өстүрөө, оон продуктууун бедидер, уксаанын өвөшкөн дугайында көдө бижичилерин чогаалары редакцияга үртүгүчү болуп турар.

Чээ-Хем районун «Тилгелге» колхозунун шээр мал калдарынын коммунист эш К. О. Дабо малдын баш санын өстүрөө, оон продуктууун бедидер, уксаанын өвөшкөн өвөшкөн ажылдар турар. 1948 чылда 107 койду, 4 өшкүчү кадары-биле хууулаш алган, оо ам чеди чык ажылдан келген. Чык-чылда малдын чаш төдүн бүрүн камгалап ап, оон ажалгазын шын таарыштырып келгенден 107 хөм 7 чылдын дуртуунда 1043 баш, 4 өшкүчүн 77 баш чөдөр өстүрүп, 1120 малды колхозга өстүрүп берген.

Эш Дабо малдын баш санын өстүрөөнүн ангыда оон уксаанын өвөшкөн дөш 1951 чылдан бээр чурт иштинин хөй-ларын караулап уксаа-биле 771 башта хажарыган. Оо бө чылдын төрөн 119 хөмдөн караулап уксаанын 148 хураганнарын ажаан өстүргөн.

Малдын 300 баш хөй кирер 2 кыштагы бүрүн септен дооскан, кыштагылашкан бөлөктөнгөн деп эш Т. Сунай бижөөн.

Тес-Хем районун Дабо аттыг көдө ажыл-агый артыныч баштаар чөри болгаш партия организацианын база малчынар тус чөрич малдын уксаанын өвөшкөн чөвөргө-биле колхозга 5 уксаанын өвөшкөн, 13 сикметаль бугагарын, 13 ангор хуналарын садип алган.

Эртем чылдарда колхоз уксаанын малдар-биле чурт иштинин малдарын өөрдүрүлгөн түнөшөтөгөн туртууген анжык малдарын мөш шыдаар өңи бүдүштүг, азыр, сүткү, дүктү болганын эш М. Мачын-оол бижип турар.

Танды районун «Эгес» совхоз кыштагылашканын белетөө ажылын чөрдүгү, 8 муң ажыл малды 12 көзөк чөдө кыштагынын бүрүн септен дооскан, малчынарнын чурттаар оран-савазын септен чылгылган болгаш чугулашкан.

Кыштак сентелгенин кыска хууулашкын шыншырык чөрдүрүмгө хөй фермазын өргөткөчү эш Чалбаа малчынар ортуунага ажылды планнап, шын чөрткөк-биле эртем Санаа, Шалгы, Кривоо, Камылак олар боттарынга быжыгалаан малдарын калжарларын, чурттаар оран-савуун кыска бүрүн белеп кылдыр септен ажалган.

Инегич механизастатынган төп фермазын капитал сентелгени дооскан, ам Капта фермазын механизастатынын дүрүн темпи-биле чөрдүгү турар деп эш Г. Иомунап бижип турар.

Тудугга хожудаашкыны болдурбас

Колхозчуларын сууржудар, колхозтарда бүдүрүгө, культура-амдыралдык туугуларын калбартыр, нияттеди малынга таарыччалык кажааларын тууду белетээр талзы-биле Чөөн-Хемчак районун партия, совет организациалары бө чылдын анжык амдыларын чөрдүгү. Оон түнөшөтөгөн чамдык колхозтарда туугу ажылы дүрүн темпи-биле чөрдүгү турар.

Колхозчуларын сууржударында, нияттеди малынга чыгыч, чырык кажааларын тууду кылдырып «Искра», «Большевик», «Коммунизмге өрү» болгаш Сталин аттыг колхозтар өңи түнөшөтөгөн амдылар турар. «Искра» колхоз (даргазы эш Доктугу) туугуны чык планында көрдүгөн чурттагынын 30 бажынарнын тууду турган, октябрь 1-ге чөдөр 58 бажынарнын ажылда кырген. Бүдүрүлгөн 6 туугуларын кылды дооскан, малдын 3 туугуларын ортуна 5-ти туткан. «Большевик» колхоз (даргазы эш Калын-оол) туугу чөрдүгү 20 чуртталга бажынарнын 19 бажынын бүрүн дооскан, ам 3-тү кылды турар. Мал кажааларынын, бүдүрүлгө болгаш культура-амдырал туугуларынын чык планын оо колхоз күтүсөөн. «Коммунизмге өрү» колхоз планда көрдүгөн 15 чуртталга бажынарнын 13-тү кылды дуртулашкан, ам 6 бажынарнын туугун доосар четкен. Малдын бүдүрүгө болгаш культура-амдырал туугуларынын планнарын база ажык күтүсөөн. Оо шыккан Сталин аттыг колхоз бө чылдын туугу планын база күтүсөдөр чөдөр турар.

М. СЕВЕН.

Колхозта дузалаар касса

Чөөн-Хемчак районун «Коммунизмге өрү» колхозунун ажыл-агый чык бүдүрүлгө турарында колхозтун үлөшкөн фондуу болгаш айна орулазы чык бүдүрүгө өвүп турар. Айна үндөшөтөгөн оо колхозтун баштаар чөрич хурагында наамап кыраанарга база күш-ажылдын инвентарыга дузалаары-биле 10 муң

Моон-биле кады колхозтарын хөй нурууу туугу ажылын багай чөрдүгү турарын айткы чугула. Моон түнөшөтөгөн район туугунун чык планын багай күтүсөөн, чуртталга бажынарнын чүдө 76,5 хуу, мал кажааларынын 52,5 хуу чөдөрүгөн. «Октябрьдин 30 чылы». Жданов аттыг, «Кызыл тараачын» колхозтарда туугу өң багай чөрдүгү турар. Жданов аттыг колхоз чуртталга бажынарнын туугу планын чүдө 50 хуу күтүсөөн, ам культура-амдырал туугуларында чыгчы-лаа кылдынаан, малдын 5 кажааларында 2-ле кылдыган. «Октябрьдин 30 чылы» колхоз 25 чуртталга бажынарнын 18-ти туткан, малдын 5 кажааларында чыгчы-лаа кажаа кылган, 4 кажаанын туугун чээ өтөдөөн.

Туугу ажылынын хожуду турары-биле чөрдөшөр оон шынары дөш демсел районда кошкак чөрдүгү турар. Колхозтарда туугунан чуртталга бажынарнын кышканы кылдынаан, амбарлар чөк болулар. Ындыг туугулар чөдөр кылдынаанын айнаар херек.

Ам сорулга болза, туугу планын колхоз бүрүчү күтүсөөн турарын чөдөр алары дөш туугулар ортуунага социалист чарышты калбартыр, колхоз баштаар чөрич, ында партия өң организациалары амдык бүдүрүчү шынары дөш демселери, удурулазын күтөдирери болуп.

Д. МААДЫР-ООЛ.

Ном садыгларынның айы

Областын культура эргелели, ВЛКСМ обком болгаш областын ном садар чөри бө чылдын октябрь 23-тен ноябрь 23-ге чөдөр ном тардырынын айын эрттирип турар.

Ном тардырынын айына районнарнын культура килдистерин, ВЛКСМ районнар болгаш районнарнын ном салдылары илдепкейлиг кырып, ону чөдөрүгү

кышкын чөрдүрүмүнүн организациалары болуп ужурулду. Каа-Хем, Улуг-Хем районнарнын чөдөрүгү ном салдылар кижилерин шилеп тургускан болгаш оларын биле хууулаш эрттирип, оон чуртуу-биле талыштырган. Шаган-Арыг хоорайда ном салдынын эргелешкени эш Александрова, Бай-Халкы эш Волонина ном салдылар ажылды өңи тургусканнар.

С. СЕРИН-ООЛ.

Хана солунун кижизидик болгаш организацик ролун улам бедидер

Колхозчу массаларын кижизидер, оларын бүгү күштерин колхоз бүдүрүлгөсүнө эвеледөөр херекке улуг ролду хана солун ойнаар ужурулду.

Чөөн-Хемчак районун Жданов аттыг колхозта партия организацианын орталы «Искра» деп хава солунунун ажылы өвөгү үед эзелет өвөшкөн болгаш колхозчу массаларын ортуунага болуучу кижизидик база организацик ролун өвөгү өвөс күтүсөөн турар. Бо чылдын өвөгү чартында эгелеш хана солун доктаз-

мал ажылдан келген, оон арыннарына мурунанын малчынарнын, тараачыларнын, туугуларын ажылынын дуржулгалары тодаргай чыратынын турар.

Колхоз бүдүрүлгөсүнүн мурунчыларын дуржулазын «Искра» деп хава солун калба-биле непертишкан, ажылда четпестерин илеретип, социал турарлар

АКШ-тың ажылчын ангызынче монополияларның халдашкыны

Баттышан Штаттарның амырлыгына, экономикасына болган политикага капиталисттик монополиялар шийтпират ролду ойноп турар. Сан-хөө капиталынын кашкыя бөлүгү экинчи дарагы боюнча чуртунун чоңун дарбаа база өлчүтүп, өскө чурттарның улуттарын үтөп дөрбөдөп, куданып турар. АКШ-тын миллиардлери болган миллионерлери чурттуу херек кырында ээлери болуп турар. Олар күрүнө аппараттын бүрүн көтөрүлө турар, оң уагуу-лаа, бичиң-лаа дүзүмттери болза, монополдуг капиталда харттаачыларның күрөк-соруунун дьянчыгы күрөкчилери болуп.

Күрүнө аппараттын практикага ажылачурундагы чүтүн-лаа мурунда улуг капиталдын соңуургадары камгалаарычче, монополиялар эң бедде кончаларын амыр хандырын бөрүрчөп уланган.

Улуг капиталдын соңуургадарына дүштүр ажылчын чоннарның амырчалчы өргө-ажыктарычче уланган халдашкыны чорудуп турар. АКШ-та ажылчын шийчөөшкыни базарычче, ажылчын чоннарның амырчалчы деннелин кудуладырычче уланган реаксыны хоойлуулары монополияларның соңуургадарына таарыштыр күзөп ап турар.

АКШ-тын күрүнө удурутчулары ажылчын массаларын мурунга хоотун азышкы-биле медегелдерин кыдырыптан казыла-лаа ойтаваастар. Бичаза-лаа ндыг медегелдер кандыг-бир политикага сорууларга, чижээлөөргө, соңууларга тилеке чедип азырында амырчын болуп турары толаргай. Чижээлөөргө, 1952 чылда соңууда кампаньяларын үзүндө АКШ-тын суралгы удурутчуларын талашындан ол чуртка ажыл чок чорук ам черде болбас деп бадыткап чыгыс эвес уда берип турганы билдирген.

Чазактын чарлап динчактыны сан-түрүнө киргүзүп турары болза, 1955 чылдын чайында Баттышан Штаттарга азыл чокторунун саны 1952 чылдын күзүндө турганындан хөй болган.

Хөмүр даш улутурунун дыка аяр байдал тургустунан. «Нейш» журналдын медегелдери болза, «Кентуккия шактир-ларынның үштүн бири хирези ажыл чок, азылчын шактир-ларынның чүгө дыка эвөөш кези догу ажылчын болуп турар». Ажылдан турар даг ажылчынны ежи бургуз ортума-биле медегелди 2—3 хүнеринде амырчын турар. Чурттуу хөмүр даштыг өскө районнарда, оң иштинде эң улуг Пенсильван бассейнинде ндыг байдал база-ла бар болуп турар.

Автомобиль, металлургия, алгы-көш болган пөс-таавы улутурунун, көдө азыл-агынын машина туудушкунун болган өскө-даа хөй адырларын ажылчынны ажыл чок чоруктан дыка качыган турар.

Ажыл чокторун чамдык кези күрүнө дууламчыларын ап турарлар. Бичаза-лаа дууламчыларын чүгө 16—26 медегелдерин дургузунда (тус-тус штаттарын азыл-биле ангы-ангы) төлөп берип турар. Бир эвес ажыл чок кижиле ол хуусаанын иштинде ажыл тып албан болза, дууламчы азыр өргөнип чидирер.

Күш-ажылдын Америк федерациянын даргазы Миниян бадыткааны болза, «ажыл чок чоруктуң өгүдөни Эйзенхауэрин чазанда хөй-хөй бүдүргө ээлери ндыг-ла дүзүмттери турар-дыр. Оларнын чамдыкын харын мыршын ажыл чок чорукту байырлап турарлар, чүгө дык ажыл чок чорук чинк өркеткип ажылчын күжүнү артыкшылын тургузуп турар».

Улутуң соңуургадарына таарышпаче политиканы республиканыч чазак ажыл төлөвиринин айтырымын талашы-биле база чорудуп турар. Ажыл төлөвирин бедир дугайында ажылчыннарның медегелдери бүдүргө ээлериң болган чазак бөлүгүлдеринин талашында шындыгы удуураанышкына таарыштырып турар. Бир эвөөрү улуттукте ажылчыннарнын профивеледин даргазы Макданаальдын медегелдери болза, каң ээлдирер ажылчыннарның 40 хуузуң шалын чурттан болурунү арзындын дыка куду болуп турар.

Улуттук политикаын талашы-биле чазак кандыг-ла аргалар-биле монополияларга дуулам турар. 1954 чылда үндүрүлгө дугайында чазак хоойлуңу баугаар алгыра, олч-ажыл үндүрүн кызырган турган. Оң хоойлуудан чүгө капиталистер ойноп алганар, чүгө дык үндүрүнүң чингелдери чүтүн-лаа мурунда оругаларын хөй түндөп үндүрүп төлөп турар үндүрүп төлөкчилерине хамаарышкан.

ССРЭ-нің Дээди Советиниң төлөөлөрүнүң Чехословакияда чоруп турары

ОСТРАВА, (СЭТА-ның тускай корр.). ССРЭ-нің Дээди Советиниң төлөөлери Острава-биле танышарын үргүзүлөп турган. Төлөөлөриң хойрагы чоруп турар үзүндө Национал хурадың даргазы Зенек Фирлинг болган Остраванский область организацияларын өскө-даа удурутур ажылдакчылары үдөп чоруп турган.

Октябрь 21-нин бирги кезинде парламент төлөөлөрүнүң кезигүнери чурттуу улуг бүдүргөлдеринин бирөөсү—Клемент Готвальд аттыг чазак металлургия комбинатынын чехтерине чорган. Комбинаттын төөгүдү-биле болган ажыл-биле тыча кезигүнерин комбинаттын директору Рудольф Поданский таныштырган. Оң соон-

дөзөш орулга ап турар кижилерге, төдөр-гайдарга ажылчын чоннарга ол чазак хоойлуу дөгбөн. Чүгө 7 чылдын дургузунда федералдык үндүрүлгө АКШ-ка 400 миллиард доллар болган. Борга чер-черин үндүрүлгө кирбөөн.

Күрүнө аппараттын дууламчыны-биле монополияларның боттандырып турары ажылчын чоннарже экономикага халдашкынын чамдык долу эвес херечилери мындыг-дыр. Экономикага халдашкыны-биле калы Американың Баттышан Штаттарынын ажылчын ангызынче политикага халдашкыны база өгөлөн.

Тафт-Хартлинин ажылчын ангыга уауу тургустунга реаксыны хоойлууну үзүтүшүр дөш ажылчын чоннар үр үеде демисежи келгенер, ол хоойлуңу америк ажылчыннар «куданыгы күш-ажылды дугайында хоойлу» деп кончуп тын адып турар. 1952 чылда соңууда кампаньянын чоруп турар үзүндө республиканычлар ажылчыннарга таарыштырып кыдыр Тафт-Хартлинин хоойлууну эки-жигер талашы-биле ону дыка эде көөрүн чазаннар. Эрге-чазыргага республиканыч партия кирген соонда Тафт-Хартлинин хоойлууну «эде көөрү» өгөлөн. Дыка хөй эдилгелери кирип, хөй саныг хурадынын кыгылаан — чазак болза, ажылчыннарның өргө-байланын быгылаарын «алдашкы турар мышак көстүп турган. Бичаза-лаа херек болза, дедир болган. Эдилгелерин хөй кези байдалы ажыктанган, а харын дедир болуп, Тафт-Хартлинин хоойлуу ажылчыннарга улам багай байдалы тургускан.

Улуттук ээлериң национал ассоциация (НАП) профивелединиң өргөлирин хуздон көөр дугайында медегелдери тектири-биле чарлатынган ажыл соңуушкынын хоруу: ажылга чүгө профивеле кезигүнерин хуздон алгыр чоруп турар хоойлуу солугу; профивелединде «коммуна»-биле демисеге элөөн хөдөлүшкынин шындыгы кемчелерин көөр деп чазактарын хоойлууга кирдери негөөн. «Хоойлуу өспөргө чок хөзөр артырар азы ону дыка каржы кыдыр» өткөн турарын бүдүргө ээлери күзөп турарын медегелде айткан.

Американың бөдүгү ээлериң ол медегелди болза, ажылчын айтырынга чазакты болган конгрестин ажыл-чорудуламынга кандыг-бир программаны документ болганы ол болуп. Ий чылдарын дургузунда конгрестин комиссияларынга Тафт-Хартлинин хоойлууну азы-бүрү өскөрилгелерин чугааажып келген. Бичаза-лаа ол хоойлууга кандыг-ла өскөрилгелерин кирбөөн, ону ол-ла хөзөр артырар. Бичаза-лаа ону тайлыбырап турар языл-бүрү хөй чүдөдөр ажылчыннарга улам-ла калып апарган. Мынчаннарга улам-ла долганыр динчиреп турган шуулашкыны улуттук ээлериң Национал ассоциациянын кылганы күзөшкынир-биле херек доодалганы ол болуп.

Ажылчын айтырымын талашы-биле хоойлуларын тайлыбыраарына күш-ажыл харылзааларын талашы-биле Национал өргөлдөп деп адып турар орган улуг ролду ойноп турар, ол чер болза, профивеле-биле бүдүргө ээлериң аразын азыл харылзааларын «таарыштырар» хуздөгелги. Бир эвес мурунда ол өргөлдөп составына профивелединиң төлөөкчилери турган болза, ам республиканыч администрация ол чугула организацияны монополиястерин хөдүкө бүтүн берипкен. Эргөлдөп даргазына Фармер томуйлатырган, Фармер болза, АКШ-тын камгала министр турган Луис-Джонсон улуг фирманын компания боуп.

Ол дууламга томуйладырынын мурунда Фармер монополияларын ажыл камгалакчы кылдыр сүмөлетирген; күш-ажыл харылзааларын талашы-биле Национал өргөлдөп көөр херектерге профивелединиң улуг бүдүргө ээлериң удуураанышкыны турган. Эргөлдөп кезигүнерине Роджерс биле Бисон томуйлатырганар, олар база-ла монополиялар-биле хам харылзаалыктар. Эргөлдөп ндыг составы өргөлдөп көөр-биле кирген күш-ажыл маргалааларын чүгө бүдүргө ээлериңе ажыктып кылдыр шийт-ширеткелерине чедирин турар апарган.

Мынчанган, «чазак хоойлууну эвес, а чазактың хөдөлүшкыниринин дуулам-биле Тафт-Хартлинин хоойлуунда кирген кылгаараалашкынын күштелириниң аргамы-биле ажылчыннар канчаар-даа

ажык уауу базамышкына чорутуу ыялы таваржыры чугаажык» деп медегелдерине күш-ажылдын реформисч америк федерациянын даргазы Мини Бесни албадаткан.

Күш-ажыл харылзааларын талашы-биле Национал өргөлдөп ндыг тургусту монополиястер чүзүлүп турар. Сөөлү үеде бүдүргө ээлери ажыл соңуушкынын болдурган когаралдар дөш суд медегелдери онааштырар практиканы күштөдирген болган профивелединиң суралары суралга-биле оларнын хөзөгө холгаарлап киржириниң өскө-даа хөзөрлериче база кирип турарлар. Алды чылдын иштинде Күш-ажыл харылзааларын талашы-биле Национал өргөлдөп дуулам-биле улуттук ээлери профивелединден ажыл соңуушкынын түндөлдө чедирген «Богаралдар» дөш 100 миллион хире долларын шийткелге алганнар.

Ажылчын ангыга уауу демисел оң өргөнизистик кошкышкынын шугуу-биле база чорутууп турар. Профивелединде ажылчыннарның каттыжары чазак кандыг-ла аргалар-биле моондактап турар. Чурттуу муруну чүгө профивелединде ажылчыннарның каттыжары оңа бергенде турар. Мында профивелединиң колдуунда-ла чок болуп турар. Пөс-таавы кылкычларын профивелединиң даргазын ораакчымы Уильям Полас Муруну чүткүн штаттарынның 600 муң пөс-таавы кылдыр ажылчыннарнын профивелединиң кирбөөс дөш Тафт-Хартлинин хоойлууну ажылчын турар дөш. Ийш ажылчын кылдыр ажылчыннарнын профивелединиң даргазы Хартунг улутурун ол алгырын чартык миллион ажылчыннарнын хөй кези профивеледини кезигүнери эвес, чүгө дык анаа федералдык хоойлулар болган штаттарын хоойлуларын моондактап турар деп медегелен.

Улуттук ээлери республиканычларнын чазактын мурунга профивелединиң дүжүр суралганы салганар. Монополдуг капиталдын өң агрессия бөлүктөрүнүн үзө-бозалы доктор У. Кингтин бижээни брөшүрөлдө изерткен, мыда «бүгү профивеледин чок кылдынган турар ужурут» деп ол медегелен.

Ажылчын ангыже болган оң профивелединде халдашкынын дигериниң херек кырында көстүп турар, оң херечини болза, ажылчын ангыны мурунчак авангарды — АКШ-тын коммунисттик партиясына удуу уланган «коммунаме улуг хоойлу» деп адып турар хоойлуу хуздон алганы болуп.

Ажылчын ангы амгы турар байдал-биле казан-даа тааржык шыдаас болган болуңу өргөлери дөш демисежин турар. Монополияларын экономикага болган политикага халдашкыны уауу удуураанышкынын эң чидик хөдөлүгү илгерилээшкыны болза, ажыл соңуушкынын болуп. АКШ-тын күш-ажыл министрствозунун сан-түрү-биле азыра, 1954 чылда чуртка 3.450 ажыл соңуушкыны болган, азыла 1,5 миллион кижиле киришкен. Ажыл соңуушкынын кырын кол нурутуу ажыл төлөвирин бедир медегелдер-биле болтулаан, бичаза-лаа хөй хөй ажыл соңуушкынын чазактын ажылчыннарга удуураанган политикаын удуураанышкынын туугун ады-биле болтулаан.

1955 чылда реин болган пөс-таавы улутурунун ажылчыннарнын, демир орук болган телефон компанияларынның ажылчыннарнын улуг ажыл соңуушкынын болтулаан. Чайын автомобиль заводтарынын он-он муң ажылчыннарны ажыл соңуушкынын демисега киргенер. Июльдун эгезинде АКШ-ка чурттуу төөгүдө эң улуг ажыл соңуушкынын болган, азыла 600 муң металлургия ажылчыннары киришкен. Металлургия улутурунун дагыларын болган эдилдикчилерин профивелединде каттышкан ажылчыннарның 47 хүнерде үргүзүлгөн ажыл соңуушкынын август 17-де доодалган. Август айла көдө ажыл-агый машина туудушкунун 60 муң ажыл ажылчыннары ажыл соңуушкынын чоруткан.

Баттышан Штаттарын ажылчын ангынын амырчалчы өргөндөгү монополдуг капиталдын халдашкыны ангы демисел, ажылчын ангынын боюнуң амырчалчы өргө-ажыктарын камгалаарын дөш демиселди улам күштөдирин турар.

В. РОДИОНОВ.

да совет улустуң төлөөлери комбинаттын мурунчак кижилери —ажылчыннар, мастерлер, инженерлер болган техниктер-биле беседалашкан, олар боттарынын бүдүргө чедикшириниң болган комбинатты тулуп өгөлөнүнден бээр совет тускай өртемчилерин болган чазарткычларын коллективке киргүзүп турган өртек-техникти улуг дууламнын дугайын чыдаарга чугаалап берген.

Коллективтин мурундан комбинаттын директору комбинаттын хевирин чуруп көргөскөн чурукту болган доменчиниң дүрү-хевирин чехтерге шуткун кылганын төлөөргө туускаан.

Төлө кезигүчү Москваның уран-чечен

Мыдат Улус Республика. Бөдө ажыл-агый продукциясын бүдүрериң дөвүдөп талашы-биле КЭР-нүң бирги беш чыл планының айтынган чугула хемчеглериниң бирөөн болза, кур черлерин шийткелди алгыр болуп. Ам үеде Хөйлуунан можула кур черлерин шийткелди талашы-биле улуг ажылдар чорутууп турар. Чечте эвес мөдө баугаар алгыра, кур черлер 10 миллион гектар чедип турар, оң иштинде бирги беш чылда 3 миллион гектар черни ажылдап кирер деп айткан.

Чурукта: нивелировщик Чжан Фен-инюң Муңиха хеминиң бассейнинде кур черлерин шийткелди көрүп турары.

Фото Юй Минни. (Синхуа агентилеги).

ССРЭ-нің Дээди Советиниң төлөөлөрүнүң Югославияда чоруп турары

БЕГРАД. ССРЭ-нің Дээди Советиниң Югославияда туруп турар төлөөлери октябрь 21-де «Бечейца» күш-ажылдын тараачы кооперативине чоруннар. Кооператив кезигүнери совет аалчыларын чыгыш-биле уткуп алган.

Оң соонда совет парламент төлөөлери Воеводина крайнык кол хоорайы—Нови-Сад хоорайга чорган.

ССРЭ-нің Дээди Советиниң төлөөлери октябрь 22-де Белградта эеп келген.

(СЭТА).

БЕГРАД. (СЭТА-ның тускай корр.).

Эвилдин күтүскөн везелин даргазын ораакчымы Эвард Кардель ССРЭ-нің Дээди Советиниң А. П. Волков баштаан төлөөлери октябрь 22-де хуздон алган. ССРЭ-нің Югославияда элчини Н. П. Фирюбин хуздон алышыны база олурушкан.

Улуттарын аразында ндыг чөк танымкага калы ажылажыгы хөжүдөргө черде чугула, ылангыда социалдык дөш демисежин турар чурттарга чугула деп бөдөп турар бис.

Бистин чуртувуса силериниң келгени Совет Эвилеин биле Югославиянын аразында харылзааларын хөжүдөрүнүн хөзөгө чугула фактор болуп, бот-боттарың өң билчирине дуулаар апарар.

Совет депутаттарын Югославияга ылай-бөөр чорутушкунуң өң организацияны дөш өөрүп чедирген А. П. Волков харын чугаамына изерткен. Бисти чер бүртүгө канчаар-лаа азыл чыгыш-биле уткуп турган деп ол чугаалаан. Улутурунун, културанын болган уран-чугулдун хөжүдөлгө төлөөлөрүн бүтү кезигүнерине созул болган. Бо болза, Югослав улустун улуг куженишкыни дугайын херечилеп турар.

Хүндө Белград районун улустун комитетиниң даргазы Милош Минич совет парламент төлөөлөрүн алдар-хуңдугу дөш шайлагга тургускан.

Польша улустун чедишкынери

ВАРШАВА. Улусчу Польша чуртка социалдык үндөвириниң тургузушкунун алды чыл планын доолап турар. Улуттук бүдүргөлдерин болган чазак туудуларын коллективтери ады чыл планынын онзалгаларын чедишкыниң күдөлдө дөш социалдык чарышты калбартып, бүдүргөччи чазак чедишкыни чедип ап турарын дугайында дындагылар языл-бүрү районнардан эвөп турар.

өскө-даа шахталарын коллективтери чедип алганын дындап турар.

Чаз Гутада Ленин аттыг металлургия комбинатынын туудуулары нызг прокаттар чехини туудушкуну доосканнар. Комбинаттын улуг объектинин чаз чехи бир чылдан эвөөс үениң дургузунда тутунган. Өскө-даа чугула объектилерин ажылдалга хуусаа бетинде кирер дөш Чаз Гутанын туудуулары чаржын турар. «Ивонжо П» деп чыгыг күжү-биле ажылдар электростанция Польшаның алды чыл планынын өң-не улуг энергетик объектин болуп. Станциянын туудушкуну доостур чыгып өрөп. Чооку үеде сөөлүг турбоагрегат ажылдалга кирер.

Ады чыл планынын онзалгаларын чедишкыниң күдөлдөрүн дугайында дындагылар Польшаның өскө-даа бүдүргөлдеринден болган чаз туудуларындык каап турар.

Курттар—кижиниң маңгыстары

Кыжалар дээрге, кижиниң языл-бүрү органианың болган тьянарныдан чеменип турар маңгыс курттарын мыча деп адыр.

тиметр борбак курттардан аарып болуп. Олар болза, колдуңда согур-шөйүндү иштинге маңгысталып турар.

Острицалар, аскардалар, влагосластар болган каринтик курттар ишкан нызг кыжалар кижиде бар болуп турар.

Маңгыс курттар — ол улуг эвес чинге жожаалычак курттар колдуңда кижиниң чинге шөйүндөрине чурттап турар. Ол кыжалар болза, кыжалар-биле ааран кижиниң албанын кезиктери кире берген горшоктарын, стугуу-гаштарын, эжитер тудаларын болган албаннаар бажынар хаваларын дамчытыр халдап турар.

Ол курттар хиринг коду дамчытыр, ол мышак кыжалар-биле халдавыржаан кижиле чадгыс орунга удаанды, кыжаларын чургула кире берген бажык херекселериниң чүдүдери дамчытыр, довурак-дооуну дамчытыр кижиге халдай бээр. Ол кыжалар халдавырын болдурбас чорукка холдарын болган мага-боттун, едер хентин болган орунун база чурттар черин арыг-силги болуру шийт-ширеткип ужуру-дуулам.

Кыжалар-биле демисеге чурттакчылыг черлерин шийт арыгалары болган арыг-силги эвес чүдүлдерин халдавыр чок болдуур улуг ужуру-дуулам. Эки тутунган арыг албаннаар бажык — кыжалар халдавырын болдурбазынын чугула хемчеглериниң бирөөн болуп.

Аскардалар — узуу 40 сантиметр чедип турар курттар болуп. Олар болза, кижиниң чинге шөйүндөрине маңгыс-талды турарлар. Мыс аскардалар аажок хөй саныг чуургаларын үндүрүп турар. Олар аарыг кижиниң албаны-биле калы дашкаар үер, оң соонда оларын боттанышкыны колдуңда хөзүн иштинге болуп турар. Аскардаларын чуургаларын боттанышкыны чайын хөзүн иштинге, колдуңда ул чуургаларын өдүрүп турар хуңун дөрт херелери артып кирип шыдаас болган өл-шөк четир черге ыштарын болган ногаа үнүштериниң халдезинге болуп турар.

Арыг-шевер эвес чүдүлдерин халдавыр чок болдуур төдө, торф, саван, довурак-биле оларын шийтпашан, оларын овалдай бөдө салыр. Ол овалдар киришин чорудууларын түнелдине ишиниң болуп, ол үеде кыжаларын микробаты болган чуургалары 2 ай болган өлгүлөп калыр. Кыжаларын чуургаларын аажок ишткен суг өдүрөп.

Кыжалар халдашкынында болуп камгалаар тыздө, холдарын база мага-боттун, ийик-хентин, чурттар черин арыг-шеверин эки сагыр: горшоктарын болган албаннаар бажынарнын дугааштарын үе-үе болган нызг суг-биле чайып турар херек.

Совет калык-камгалау органианы кыжаларга уауу демиселди хемчеглерин чорудуп турар: тускай өмдөгө кабинеттерин чеккилерин тургускан, оларда бичини урууларын болган уауу-даа кижилерин шийчелде база өмнөп турар. хоорайларын, ажылчын суууларын сайырагайжылып турар: кыжа аарыгалары-биле демисеге бир дугаар ужуру-дуулыг болуп чоңун санитар культуруту чоруп база өтүп турар.

Тыва областың санитар-чырыдышкын бажыны.

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕСИ: Кызыл, Шетиник кудумчуу, бажы № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторун 3—62, редакторун ораакчылыктын, иштин информация квалитетин — 3—88, харысалагы секретарынын 4—98, партияж амырчал, пропаганда, улуттук болган транспорт, көдө ажыл-агый квалитетинин 3—63, култура болган амырчал, чазак квалитетинин база бухгалтериниң 3—65.

Культура өргөлдөп типографиясы.

ТС—02331.